

Vásárlás műanyag nélkül
– Természetes termékek
boltja | **14.**

A zene nyelvén – magyarul
– Ertünger Alpaslan
karmester | **22.**

Halhatatlanná vált-e
Sinka István – Befejező
rész | **27.**

A Berettyó mellől
az Atlanti-óceánhoz
– Franciaországi
élmények | **36.**

www.biharmegye.ro

Biharország

Közéleti folyóirat • Nagyvárad, 2019. november • XI. évfolyam 83. (263.) szám • **Ára 5 lej (400 Ft)**

8.

Szépségcsúfítás

Gyakran hallani velünk, nagyváradiakkal kapcsolatban, hogy szerintünk a mi városunk a világ közepe. Van benne valami, bár nem hiszem, hogy sokkal lokálpatriótábbak volnánk, mint más, szülőhelyéhez ragaszkodó ember. Az érdekesség viszont az, hogy Várad valóban a világ közepének számított akkor, amikor a XV. század derekán, a Vitéz János püspök alapította csillagvizsgálóban dolgozó, Johannes Regimontanus néven publikáló csillagászprofesszor ide helyezte a kezdő délkört, innen számítva a nap- és holdfogyatkozásokat is. Mindezt a híres Tabulae Varadiensis – Várad-i táblák – gyűjteményben foglalta össze, akkoriban pedig ez volt az egyik legpontosabb elérhető gyűjtemény, másolatait a kor jeles utazói-felfedezői is vitték magukkal, például Kolumbusz Amerika felé tartó hajóján is volt egy példány belőle. Aztán a törökök közeledtével „került” előbb Párizsba, majd onnan Greenwichbe a kezdő meridián.

Hosszú időn át nem beszélt senki Váradnak erről a dicsőséges pillanatáról, de egy ideje már nyilvános, sőt a vár felújításának kezdetén megígérték, hogy valamiképpen jelezni fogják, hol is volt évszázadokkal ezelőtt a világ közepe. Ám azóta sem történt ezzel kapcsolatban semmi, még egy szerény mészcíkot sem sikerült felfestetni. Pedig erre igazán tódulnának a turisták!

Talán ennek a tartozásnak a részleges lerovása miatt állította a polgármester a kék bolygóra emlékeztető installációt a legutóbbi őszi fesztivál színhelyére. Csakhogy ez a giccses óriásjáték bárhová inkább kerülhetett

volna, mint a város jelképének is mondható, dicséretesen rendbe tett Fekete Sas palota főbejárata elé-fölé, mintha csak a szecessziós műemkek cerberuszának szerepét szánták volna neki.

A szecessziós építészeti emlékekre különösen büszke városatya elkövetett már egy-két merényletet a csodaépítmény ellen, amikor például tetőtől talpig beöltöztette kivetített nemzeti trikolorba. Az art nouveau iránti rajongás és a jó ízlés ezek szerint nem fér meg egymás mellett.

Nem elég, hogy a monduacsinált, falusi vásárokhöz nagyon hasonló néhány napos felhajtás miatt nemcsak a közlekedés áll tótárgast, a rengeteg egyidejű, a minimális észszerűséget is mellőző, megkezdett, majd napokra abbahagyott munkálat miatt életveszélyesen tátongó árkok, gödrök, földhányások nehezítik a hétköznapi mozgást, még az építészeti szépséget csúfító giccsparádé is megkeserítette az arra járókat. Mintha a plurális gyönyörűséget akarta volna a rendezőség fokozni: ne csak a sercegő kolbászok, sülték és lángosok ingereljék a szaglást és ízlést, de a szemnek is szolgáltatson élvezetet a fölöslegesen kibiggyesztett, ízlésficomos fürmedvény. Ha a többi hasonló vásári hajcihőt a két közeli park egyikébe vagy esetleg mindkettőbe áthelyeznék, oda nyugodtan vihetnék az ízléstelen kitalációikat is. De épp az utóbbi időben fetiszizált turisták ízlésének ingerküszöbére való tekintettel jobb volna ezentúl eltekinteni a szépség ennyire durva megcsúfolásaitól.

Molnár Judit

Fotó: A 2019-es Fesztivall rendezvény közösségi oldaláról

Közélet

4. Százerek számíthatnak gyorsabb diagnózisra – Határon átívelő egészségügyi korszerűsítés
6. Forgószínpadot kap a váradi színház – Projektindító helyszínbejárással

Agrárvilág

8. Agrármérnöként nyugati szemlélettel – Ágoston Csaba érkörtvévesi kertészetében jártunk

Közélet

10. Semmibe vezető bicikliút – Monospetri és Margitta polgármesterét kérdeztük
11. Hajdú Kulturális Nap – Határon átívelő rendezvény Nagyszalontán

Oktatás

13. Ezüstgyopár díjas a szalontai tanárnő – Turzó Zsuzsanna nyugalmazott matematikatanár

Életmód

14. Vásárlás műanyag nélkül – Természetes termékek boltja Nagyváradon

Közélet

17. Kulturális szünet Margittán – Új színpadot avattak

Szomszédoló

19. Őzek is látogatják őket – Fiatal házaspár élteti tovább a népi hagyományokat

Zene

22. A zene nyelvén – magyarul – Beszélgetés Ertüngaalp Alpaslan karmesterrel

Portré

24. Lelkész, aki prédikálja a történelmet is – Gellért Gyula nyugalmazott református esperes

Kultúra

27. Halhatatlanná vált-e Sinka István? – Dánielisz Endre értekezésének befejező része

Vélemény

29. Munkavállalók (4.) – D. Mészáros Elek szocioriportjának folytatása
31. Programajánló novemberre

A régi Várad

32. Emlékezés Jakab Dezső születési évfordulójára – Péter I. Zoltán helytörténész a jeles építészről

História

34. Bozóky László akadémikus – Szilágyi Aladár összeállítása a váradi születésű sugárfizikus kutatóról

Útravaló

36. A Berettyó mellől az Atlanti-óceánhoz – Magyar házigazdánál Franciaországban

Közélet

40. Margitta nem maradt könyvüzet nélkül
42. Nagyváradai újságíró a MŰRE élén – Tisztújító közgyűlés a szakmai szervezetben

Sport

44. Versenyyel emlékeztek a karatemesterre – Nagyszalontai nemzetközi karategála

45. Váradi vízilabdázók a budapesti Eb-n

Zöldövezet

48. Beültettem kiskertemet (41., 42.) – Császárkorona, csavart fűz

Ínyenceknek

49. Melengető ínycségek

Üdítő

50. Fejedelmi gondolat – Keresztrejtvény nyereménnyel

Életmód

51. Őszi-téli vitaminpótlás

Százezrek számíthatnak gyorsabb diagnózisra

Amint arról honlapunkon már olvashattak, októberben tartották az „Integrált projekt a fenntartható fejlődés érdekében Bihar megye hegyvidéki részén, az egészségügyi szolgáltatások és az azokhoz való hozzáférés javítása, fejlesztése a sürgősségi esetekkel kapcsolatos orvosi beavatkozások területén” (IPHEALTH) elnevezésű, Bihar megyei stratégiai egészségügyi projekt nyitókonferenciáját.

Szeptemberben aláírták a támogatási szerződést a határon átívelő, stratégiai egészségügyi fejlesztést eredményező, EU-s finanszírozású projekt gyakorlatba ültetésére, és az első dokumentumokat már elküldték a menedzsmenthatóságnak – tudatta Pásztor Sándor Bihar megyei tanácselnök a projektindító nagyváradi rendezvényen. A megvalósítás 36 hónapig tart, összértéke 9,7 millió euró, mely megoszlik a partnerek között. A projektvezető a Bihar Megyei Tanács (1,4 millió euró), partner Berettyóújfalu (880,3 ezer euró), Nagyváradi (4,7 millió euró), Margitta (268,3 ezer euró), Nagyszalonta (271,6 ezer euró), Élesd

Határon innenről és túlról is érkeztek résztvevők a váradi projektindító konferenciára

Távdiagnosztikai központot hoznak létre, a megye hat kórházát bekapcsolják a rendszerbe

(268,3 ezer euró) és Belényes város önkormányzata (274,4 ezer euró) meg a Nagyváradi Egyetem (1,5 millió euró), társult partnerek a Bihar Megyei Hegyimentő Szolgálat, a Crişana Katasztrófavédelmi Felügyelőség és a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórház.

Az egészségügyi projekt a becslések szerint mintegy 700 ezer ember számára jelenthet jobb orvosi ellátást a határ minkét oldalán. A többi között távdiagnosztikai rendszert, Biharfüreden és Pádison egy-egy sürgősségi ellátó központot alakítanak ki, a Bihar Megyei Klinikai Sürgősségi Kórházat és a nagyváradi Dr. Gavril Curteanu Városi Kórházat, valamint a margittai, szalontai, élesdi, belényesi kórházakat különféle korszerű képalkotó, radiológiai berendezésekkel szerelik fel. A Nagyváradi Egyetem Orvosi és Gyógyszerészeti Kara egy képzési központot hoz létre, a berettyóújfalui kórház pedig új gyógyászati részleget alakít ki.

A távdiagnosztikai rendszer része lesz a két váradi kórház mellett az élesdi, a belényesi, a margittai és a nagyszalontai kórház is (utóbbiakat pedig digitális ultrahang- és röntgengéppel látják el), emellett az adattároláshoz és videokonferenciák megtartásához szükséges eszközöket is beszerzik. Nagyváradra pedig SPECT-CT és Angio-CT is kerül, ezeket

Fotó: Bihar Megyei Tanács

a berendezéseket az onkológiai ellátásban is használják majd. Mindkét váradi kórházba vesznek egy-egy új, korszerű röntgengépet, a megyei kórházba pedig két videolaringoszkóp is kerül, ezekre életmentő beavatkozásoknál is szükség lehet. Korszerű komputertomográfot is vásárolnak, emellett mentőautó, valamint az intenzív osztályon használatos ágyak is szerepelnek a beszerzendő felszerelések között.

A pályázat keretében a Nagyvárad Egyetem Orvosi és Gyógyszerészeti Kara számára létrehozandó képzési központban anatómiai, sebészeti, sürgősségi és fogászati területeken is tartanak majd elméleti és gyakorlati kurzusokat, például újjáélesztést, intubálást, defibrillálást, ultrahangos készülékek használatát, laparoszkópos sebészeti eljárásokat gyakorolhatnak majd az orvostanhallgatók.

A Biharfüreden és Pádison megépülő sürgősségi ellátó központokat a hegyimentők üzemeltetik majd, számukra a mentéshez, betegszállításához szükséges speciális járműveket és eszközöket, egyebek mellett rádió adó-vevőket is beszereznek.

A berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórház új gyógyászati részlegén működik majd a mozgásrehabilitációs járóbeteg-szakrendelés is. Oda a többi között a különféle kezelések elvégzéséhez szükséges, például az alsó és felső végtag mozgatását segítő berendezéseket, terápiás kádadat, futópadokat, iszap-, elektro- és lézeres kezeléshez szükséges eszközöket szereznek be.

Fried Noémi Lujza

A legkorszerűbb berendezésekkel szerelik fel a kórházakat

Télen, nehéz terepen is lesz mivel megközelíteni a bajba jutottakat

A hegyi idegenforgalmi központokba látogatókat szolgálja majd ki a megépülő két sürgősségi ellátó

Forgószínpadot kap a váradi színház

Nemrégiben tartották meg a RO–HU 445, Román–magyar határon átnyúló kulturális inkubátor az előadóművészetek számára elnevezésű projekt nyitókonferenciáját a nagyváradi Szigligeti Színházban. Amint arról honlapunkon már beszámoltunk, a projekt eredményeként a váradi színház egyebek mellett forgószínpadot kap.

A határon átvélő projekt vezető pályázója a debreceni Csokonai Színház, partnerei pedig Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, illetve a nagyváradi Szigligeti Színház. **Czvikker Katalin**, a váradi teátrum főigazgatója elmondta, hogy a 7,4 millió euró összértékű projektből az ő részük 1,029 millió euró. A költségek a következőképpen oszlanak meg: az összeg 80 százaléka EU-s forrásból, 12,2 százaléka az állami költségvetésből származik, a színház önrésze pedig 7,72 százalék. Utóbbit, illetve a mintegy 300 ezer leynyi, a pályázatban el nem számolható költséget is a színházat fenntartó Bihar Megyei Tanács fedezi.

A munkát már elkezdték, a kivitelező a Drum Asphalt Kft. a Trameco Rt.-vel és az Energolux Impex Kft.-vel közösen. Utóbbi két cég képviselői, **Alex Ienciu** és **Vernes András** később, a már felszedett színpad meg-

Czvikker Katalin főigazgató (jobb szélén) ismertette a projektnek a Szigligeti Színházra vonatkozó részét

Gépesítik a zsinórpadlást, és korszerűsítik a hang- és fénytechnikát

tekintésekor elmondták, hogy a beépítendő forgószínpad alapját már kiöntötték, és beszerelték a hang- és fénytechnikai berendezések egy részét, ezeket a korszerűsített vezérlőhelyiségből tudják majd kezelni a technikusok. A zsinórpadlást is gépesítik részlegesen, és új süllyesztőket is beszerelnek. A nyitókonferencia végén egyébként **Fenesi Ferenc** építész-mérnök bemutatta azt a 3D-s videóanyagot, melyet a rendezők, a dizslettervezők és a műszaki személyzet is használnak majd.

Gemza Péter, a projektvezető debreceni Csokonai Színház főigazgatója a náluk kialakítandó inkubátorházról elmondta: olyan kulturális tér lesz, ami lehetővé teszi a közös értékek teremtését az előadó-művészetekben. Feltérképezik az amatőr színházakat, lesznek előadáscserék, szöveggönyveket fordítanak majd, illetve a két régióban alkotó színészeket is továbbképezik majd. „Kulturális intézményt építeni misszió” – szögezte le Gemza Péter. Szavait megerősítette **dr. Papp László**, Debrecen polgármestere. Elmondta: a közös projekt egyaránt lehetőséget ad a magyar-

A szerző felvétele

A projektnyitó résztvevői a színpad átalakítását is megfigyelhették

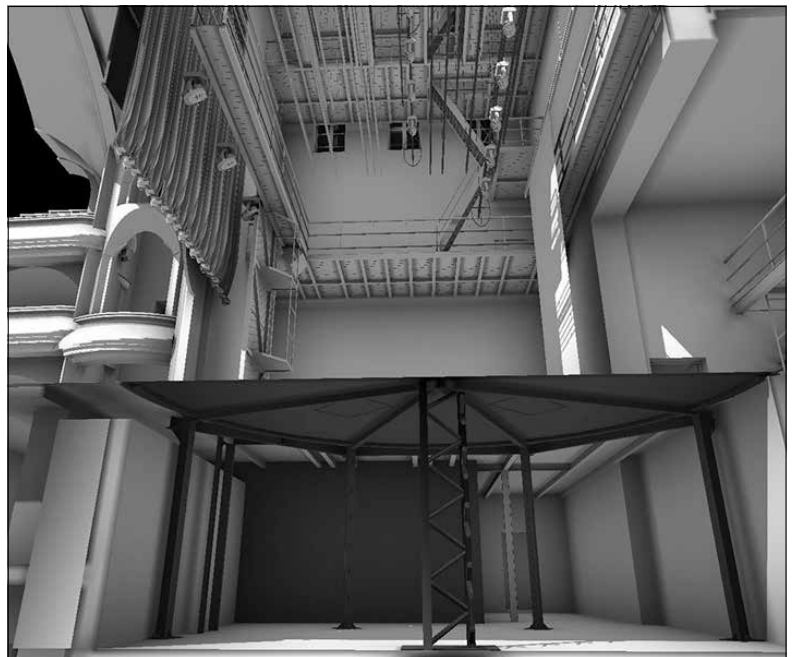

magyar és a magyar–román kulturális kapcsolatok erősítésére. A debreceni Latinovits Színházban kialakítandó inkubátort mind amatőr, mind hivatásos színjátszók igénybe vehetik majd, a létesítménynek pedig az értékőrzésben is szerepe lesz, tette hozzá. A polgármester szerint a két megye, Bihar és Hajdú-Bihar vezetése a kulturális stratégiai projekttel a két megyeszékhely, Nagyvárad és Debrecen kulturális életének fejlesztését választotta. Jelenleg nem a városok, hanem a térségek versengenek, így utóbbiak összefogásának megnő a jelentősége, mutatott rá az előljáró.

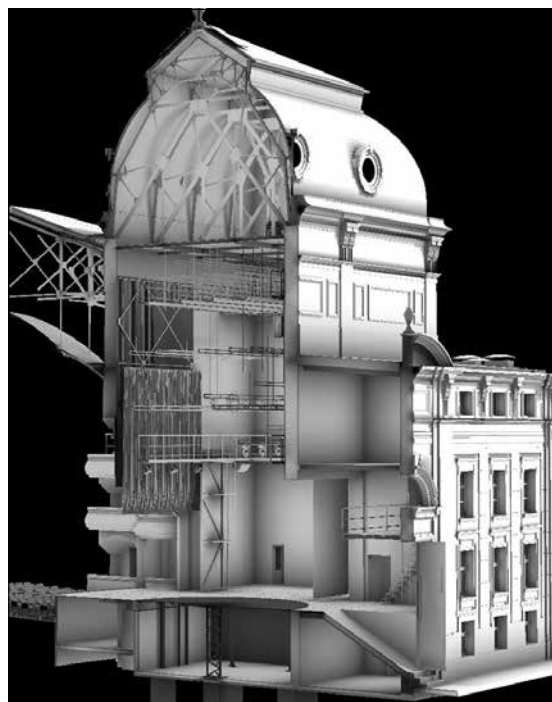
Az infrastrukturális beruházásokra érkeznek kormánytámogatások, de mind a kultúra, mind az egészségügy terén szükség van az egyéb, így az európai uniós forrásokra, mondta **Pásztor Sándor** Bihar megyei tanácselnök. A határon átnyúló projektekkal a Körösvidéki Múzeum 2,7 millió euróhoz jutott, és egy többfunkciós kulturális központot is kialakítanak Nagyváradon – sorolta a megyei önkormányzat nyertes pályázatait (a megye egészségügyi stratégiai projektjének nyitókonferenciáját ugyanazon a héten tartották – szerző megj.).

Pajna Zoltán, a Hajdú-Bihar Megyei Közigyelés elnöke elmondta, a határ menti négy-négy megye (Arad, Bihar, Szatmár és Temes, illetve Békés, Csongrád, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg) elnökei felismerték, hogy együtt kell működniük a pályázatok sikeréhez. A rendelkezésükre álló körülbelül 187 millió eurónyi uniós forrásból egyébként Biharnak sikerült a legtöbbet, mintegy 42 millió eurót lehívnia, a többi megye pedig 20-22 millió euróval gazdálkodhat, árulta el Pajna Zoltán. Hozzátette: a 2021–2027-es költségvetési időszakra hasonlóan jó együttműködésben bízik.

F. N. L.

Forgószínpadot építenek be

A színpadkép kidolgozásához 3D-ben tervezhető programot is kapnak a rendezők, díszlettervezők

Agrármérnökként nyugati szemlélettel

A falusiak zöme elkótyavetyélte a szülőktől, nagyszülőktől örökölt földet, de néhányan apránként gyarapították birtokukat, idejében felismerve annak valós értékét. Ez utóbbiak közül való az érkörtvélyesi **Ágoston Csaba** is.

Érmihályfalváról kikanyarodva Nagykároly irányába nekilendül a forgalom. A jó minőségű, egyenes aszfaltúton szinte folyamatosan sorjáznak a gépkocsik. Aki maga is autóval utazik, annak könnyű megsaccolnia a mellette elrobogók sebességét: autópályán sem dudálnák le őket „cammogásuk” miatt. Az érmelléki várostól néhány kilométerre fekszik Érkörtvélyes, Bihar megye északi peremfaluja. Az út két oldalán deszkából épített árusítóhelyek, őszi vége felé már üresen állnak. Nyaranta többnyire dinnyeárusok töltik fel a standokat, portékájuk messze földön híres volt hajdanán. Újabban már összeasztak a dinnyeföldek, egyre többen hagytak fel ennek az értékes gyümölcsnek a termesztésével. A nagy hal megeszi a kicsit elv érvényesül, a multik, a külföldről behozott, erőltetett érlelésű, silány minőségű dinnyék kiszorítják a kistermelők áruját. Nálunk a fogyasztási kultúra gyerekcipőben jár, vásárláskor az elsődleges szempont az alacsony ár. A hagyományok mentését, őrzését felvállalta a község vezetése, évente dinnyefesztivált tartanak, olyankor megpezs-

Paprikaszüret

Ágoston Csaba érkörtvélyesi gazdálkodó

dül az élet, szárnyra kel a remény, hátha egyszer még visszaszerzi megérdemelt becsületét az érkörtvélyesi föld édes gyermeke, a dinnye.

Már messziről látni Ágoston Csaba kertészetét. Telefonon egyeztettük a tájékoztató pontokat: előbb három fóliasátor tűnik elém, majd kőhajításnyira kilenc sorakozik egymás mellett. Ez már az ő birtoka. Még kora tavasszal ismerkedtem meg a fiatalemberrel, Székelyhídon találkoztunk egy gazdafórumon. Látva lelkesedését, vállalkozó kedvét, már akkor elhatároztam, hogy egyszer felkeresem, hogy lássam, miként ügyeskedik, hogyan hasznosítja a fiatalon megszerzett szakmai tudást.

Egy hirtelen irányváltással már le is térünk a forgalmas útról. Alig néhány méter választ el a suhanó autók világától, de furcsamód itt már tudomást sem veszünk róla, a szántóföldek nyugalmat árasztó békessége, piros-pozsgás „paprikamosoly” kerít hatalmába. Vendéglátómmal parolázunk, majd miután beszélgetésünk indításaként tudálékosan kivesszük a várható időjárás rövidebb és hosszabb távú esélyeit, személyesebb témákra terelődik a szó.

Az életkorát tekintve pontosan a harmadik és negyedik X között járó fiatalember Nagyvá-

Az Ágoston-féle kápiát üzletlánc is forgalmazza

radon született, de már kisgyermekként nagyanyjához került Érkörtvélyesre. Suhancként azt tervezte, hogy egyszer erdészmérnök lesz belőle. De mégsem az lett. Azt tanácsolták neki, menjen inkább agrármérnöknek, s a javaslatához két érvet is társítottak: az erdésznek hosszú évek szükségesek ahhoz, hogy egy fa „életútját” követve sikerélményhez jusson, a mezőgazdaságban viszont a növények többségének egy év az élettartama. Az erdész szakmában „külsős” elhelyezkedése szinte lehetetlen – hangzott a második érv.

Ágoston Csaba 2007-ben kapta meg agrármérnöki oklevelét. Az egyetem közvetítésében, több diáktársával együtt kijutott Angliába, ott elleshette az idehaza megszokottól teljesen eltérő termelési módokat, a gazdálkodáshoz való viszonyulást. Nálunk többnyire a túlélésért dolgoznak, egyik év jöjjön a másik után, a maga megszokott rendje szerint. Ezzel szemben Angliában – és vélhetően más nyugati államokban is – állandóan újításokon törnek a fejüket, nincs megállás, szüntelen a profitnövelésre törekednek. Ez a hozzáállás a legfontosabb, amit magával hozott a szigetországból.

A zöldségtermesztőknek társulniuk kellene, véli a gazda

Az őszi káposzta java része már gazdára talált

No meg a megkeresett pénzt. 2006-tól 2012-ig minden évben visszament dolgozni. A keresetéből folyamatosan építette, fejlesztette itthoni gazdaságát. Majd megnősült, felesége, Nikoletta szintén agrármérnök. Könnyebb a teher, ha két ember vállán nyugszik. Bár párja jelenleg időlegesen kivonult a gazdálkodásból, Szofia nevű kislányukat neveli.

Érkörtélyesen eltérő a földek minősége, a jól termő szántó mellett sok a silányabb, homokos terület. Ágoston Csaba 35 hektáron gazdálkodik, ebből közel 2,5 hektáron paprikát és káposztát termeszt. Az idén padlizsánnal is próbálkozott. A többi földterületről gabonát takarít be. Régebben maga is dinnyézett, de aztán az érmihályfalvi Arovitnál dolgozott bő öt évet, és ott közelebbről megismerte a paprikatermesztés technológiáját. A kápiára van leginkább piac, meg aztán a hozama is ennek a legjobb: 70 tonnára tehető hektáronként. A termés zömét Magyarországon értékesíti, de már megtalálható az Ágoston-féle paprika a Real üzletlánc nagyváradi áruházában is. Úgy véli, nagyon fontos lenne társulás létrehozása más zöldségtermesztőkkel, akkor közösen építenének hűtőházat. Ha ez meglenne, teljesen más pozícióban tárgyalhatnának a felvásárlókkal – sorolja a gazda.

A földterület növelése mellett állattartásra is gondolt. A gabonát hasznosabb volna megégetni, mintsem eladni. Sertésfarmot fog létesíteni a környéken, szarvasmarha-tenyésztéssel pedig nagyszülei vidékén, Sztánán foglalkozna.

Miközben beszélgetünk, a fóliasátrak mélyén szorgos kezek munkálkodnak. Az idei utolsó paprikaszedés tart. Az asszonyoknak jól telik az idő, viccelődnek, majd nótázással folytatják. Az érkörtvélyesi paprika Magyarországon keresztül Németországba kerül. Ha arra járok, nem felejttem el megkóstolni.

D. Mészáros Elek

Semmibe vezető bicikliút

A kerékpározás a közlekedés legegészségesebb és legkörnyezetkímélőbb formája. Egyre többen belátják ezt, így kezd újra divatba jönni a kerekezés. A nagy közúti forgalom miatt viszont szükség van biztonságos bicikliutakra. Szerencsére mind városon kívül, mind városon belül nálunk is elkezdtek ezen utak építését, néhol azonban a befejezés még várat magára.

Margitta és Monospetri között igen nagy a kerékpár- és gyalogosforgalom. Az aránylag rövid távolság miatt sokan választják ezeket a közlekedési formákat. Döntésüket az is motiválja, hogy az egészségi állapotra is jó hatással vannak. Az utóbbi időben azonban nagyon megélnékült a gépkocsiforgalom ezen az úton, különösen azóta, hogy a Margitta és Nagyvárad közötti, 19E jelzésű országutat felújítják, ezért szakaszosan lezárják. Ezáltal áttelődött a forgalom a Monospetrin és Székelyhídon át vezető, 19B jelzésű útra.

Az erős forgalom bicikliseknek és gépkocsivezetőknek egyaránt kellemetlenségeket okoz és balesetveszélyes. **Barcui Barna**, Monospetri polgármestere átlátta a helyzetet, és a gépkocsiút mellett kerékpár- és gyalogosutat építtetett ki. Az út rendben el is készült, de sajnos a margittai vége a semmibe vezet. Ráadásul olyan erős kaptatón lehet azt megközelíteni, hogy ezt az erőpróbát nem minden-

Monospetriben aránylag könnyű ráhajtani a kerékpárútra

Biztonságos közlekedési folyosó lehetne a kerekezőknek és a gyalogosoknak

ki tudja teljesíteni, különösen esős időben. A monospetri szakaszon lekövezték a lejáratot, és aránylag szelidebb a szintkülönbség. Barcui Barnát kérdeztem arról, hogy mikor lesz teljes értékű az út.

– Az út jobb oldalán a terület a községi önkormányzat tulajdona, ezért ezzel nem voltak engedélyeztetési gondok. Nagyon fontosnak tartom az ingázók biztonságát, sokan közülük iskolás gyerekek, ezért saját költségvetésből elkészítettük a több mint 1 km hosszú utat. Azt reméltük, hogy Margitta a saját szakaszán folytatni fogja, vagy legalább az útra való feljáratot elkészíti, de sajnos ez a mai napig nem történt meg. Monospetriben csak néhány métert kell leaszfaltoznunk a lejártnál, ezt azonnal megtegyük, ha Margitta hajlandó lépni ez ügyben. Ígéretet már sokat tettek, de sajnos ezeket cselekedet nem követi. A bicikliút május óta készen van, sokan használják, de a gyengébb fizikumúak nem tudnak Margittán a kerékpárral visszajutni az autóútra. A megoldás az lenne, ha a város továbbépítené a bicikliutat, és erre véleményem szerint a lehetőség megvan. Az út menti árkot kellene

Hajdú Kulturális Nap

A nagyszalontai önkormányzat és a budapesti Abigail Galéria közös szervezésében idén is megrendezték Nagyszalontán a Hajdú Kulturális Napot, amely évről évre töretlen népszerűségnek örvend a helyi születésű Hajdu Kata galerista védnökségével.

Ez a rendezvény minden esztendőben szolgálja azt a célt, amit a budapesti Abigail Galéria közel húszéves fennállása óta más tevékenységei mellett szívügyének tekint a galériatulajdonos: támogatja a Kárpát-medencei magyarság kulturális életét. E nemes misszió lényege, hogy bekapcsolja a határon túl élő honfitársakat az anyaország közművelődési vérkeringésébe. Az Abigail Galéria Nagyszalontáról származó vezetője, Hajdu Kata tette kész partnerre talált a hajdúvárosi önkormányzatban, így hagyományosan évente létrejön egy-egy sokszínű, programokban gazdag kulturális nap Arany János szülővárosában.

Az idei rendezvény során a szemet gyönyörködtető képzőművészeti alkotások mellett irodalmi és zenés percek is vártak az érdeklődőkre. A rendezvényen olyan neves meghívottak

Hajdu Kata galériatulajdonos, a rendezvény fővédnöke

vettek részt, mint Péter-Breton Anna Párizsban élő magyar-kirgiz festőművész és családja, Fekete Péter kultúráért felelős magyarországi államtitkár, Szócs Géza költő, politikus, a magyar miniszterelnök tanácsadója, Demeter Katalin kolozsvári magyar konzul, Fejős Éva író.

(folytatás a következő oldalon)

lefedni, és akkor kerékpárral el lehetne jutni az Arany János és Bujorului utca kereszteződéséig. Reméljük, hogy ha másért nem, szegyenből Margitta is megépíti saját szakaszát. Tudom, hogy költséges, de nekünk is az volt. Polgáraink biztonsága pedig minden pénzt megér. A margittai szakaszt nagyon jól ki tudnák használni a város végén lévő gyárak dolgozói is. Megemlíteném, hogy szintén az ingázók védelmében saját erőből valósítottuk meg a 19B jelzésű út Monospetri és Margitta közötti szakaszának kivilágítását.

Pocsaly Zoltán margittai polgármesternek is feltettem ugyanazt a kérdést.

– Monospetrinek könnyű dolga volt, hiszen sík területen építkezett. Ez aránylag olcsón megoldható. A mi esetünk bonyolultabb, mivel az árok nyomvonalán kellene kialakítani a bicikliutat, ez igen költséges beruházás. Ennyi pénzt saját költségvetésből nem tudunk

elkülöníteni, ezért pályázatot fogunk készíteni erre a célra. Örülök a monospetri polgármester kezdeményezésének, gratulálok neki, de sajnos nekünk nincs pénzünk a folytatásra. Terveink között szerepel a városházától a körforgalomig, onnan pedig a déli kijáraton lévő benzinkutakig vezető kerékpársávot levalasztani az útból, ezt összekötnénk majd a monospetri szakasszal is. Mindezt persze csak akkor, ha meglesz rá az anyagi fedezet.

Ha a közlekedők biztonsága valóban minden pénzt megér, jó lenne, ha mind a margittai, mind a monospetri szakaszon véglegesítenék legalább a bicikliút felhajtóit. Ez nem terhelné meg nagyon a költségvetést, de nagyon nagy segítség lenne a kerékpárosoknak és gyalogosoknak egyaránt. A városi szakasz megépítése pedig a gyalogosok, biciklisek és gépkocsivezetők javát egyaránt szolgálná.

Szóke Ferenc

Hajdú Kulturális Nap

(folytatás az előző oldalról)

➤ Az Abigail Galéria szakmai programjának fontos oszlopa *A próféták hazatérnek* című kiállítássorozat. Ennek keretében most egy Franciaországban élő fiatal festő, Péter-Breton Anna munkáit csodálhatta meg a hajdúváros közönsége. A tárlatnyitón a házigazdák nevében köszöntőt mondott Török László polgármester, majd Szócs Géza és Hajdu Katalin is megosztotta ünnepi gondolatait a jelenlevőkkel. Az alkalomhoz illő zenés perceket a Fonogram díjas énekesnek, Janicsák Vecának köszönhette a publikum. Péter-Breton Anna

Fotók: Szentkő Melinda

Fejős Éva életútjáról és céljairól beszélt

Sok érdeklődőt vonzott a kulturális programsorozat

Janicsák Veca is fellépett

munkásságát és művészetét Fekete Péter államtitkár méltatta, majd hivatalosan is megnyitotta a tárlatot.

Író-olvasó találkozóval folytatódott a kulturális nap, meghívottja a népszerű Fejős Éva volt, akinek számos könyvét kedvezményes áron vehették meg ezen a napon az érdeklődők. Az író mesélt életútjáról, az anyaságról, könyveiről, céljairól. Elmondta, hogy nagyon fontos a mindennapokban időt szánni saját magunkra, hiszen csak úgy lehet kiegyensúlyozott, boldog életet élni, ha elegendő én-időt fordítunk magunkra. Az író-olvasó találkozó dedikálással zárult, az eladott könyvek árának jelentős részét pedig jótékonysági célra ajánlotta fel a szerző: a rászoruló nagyszalontai kisdíjakok étkeztetésére.

A 2019-es Hajdú Kulturális Nap zenés esttel ért véget, a Zilahy Lajos Művelődési Házban Tózsér Bianka és Janicsák Veca énekesnők adtak koncertet, az est teljes bevételét pedig a fent említett jótékonysági célra ajánlották fel a szervezők.

B. A.

Ezüstgyopár díjas a szalontai tanárnő

A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) két évente Ezüstgyopár díjjal jutalmazza a példaértékű életpályájú kollégákat. Legutóbb a nagyszalontai **Turzó Zsuzsanna** is átvehette a kitüntetést.

Az elismerést a szakmai szövetség megyei és körzeti szervezetei elnökeinek javaslata alapján olyan Romániában élő pedagógusok kaphatják meg, akiknek kiemelkedő tevékenysége a romániai magyar közoktatás megmaradását, fejlesztését, az anyanyelvű kulturális örökség megtartását szolgálta. Az idén kitüntetett Turzó Zsuzsanna sok éven át óriási felkészültséggel, igényességgel, nagy tudással ismertette meg a diákokkal a matematika szépségeit, valamint aktív szervezője volt a Nagyszalonta körzetében megrendezett Zrínyi Ilona Matematikaversenyeknek, illetve a Nemzetközi Kenguru Matematikaversenynek is.

Amint a méltatásból kiderült, a kitüntetett elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, s 1968-ban végzett a nagyváradi Pedagógiai Főiskola matematika szakán. Tanári pályáját a Bihar megyei Homorog faluban kezdte matematika- és fizikaoktatással. Nyolc év után – mivel tanulók hiányában megszűnt az V–VIII. osztályos oktatás a faluban – helyettes tanárként folytatta munkáját Nagyszalontán az Arany János Középiskolában, majd 1980-tól kinevezett tanárként az Arany János Általános Iskolában, a mai Arany János Elméleti Líceumban. 2010-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig itt dolgozott. Nyugdíjasként is számíthat rá a magyar iskola. Pályáján a szakmai továbbképzés folyamatos volt, sikeresen teljesítette a második, majd az első fokozat megszerzéséhez szükséges vizsgákat. Az iskola matematikaoktatásának meghatározó alakja, katedrafelelősként rendszeresen megosztotta tapasztalatait a tanár kollégákkal a módszertani körökön, tanácskozáson.

„Tevékenységét az igényesség magas foka jellemezte mind önmagával, mind diákjaival

szemben. Tanítványait odaadással, pedagógiai felelősséggel, szakértelemmel nevelte a szó nemes értelmében. Türelemmel, szeretettel segítette át a közepes és gyengébb képességű tanítványokat is a matematika nehézségein” – áll a laudációban.

Turzó Zsuzsanna így vall tanári pályájáról: „Alapvetően az volt, hogy a gyerekek ne félelemmel jöjjenek az órára, próbáltam megszerettetni az anyagot, mindig azt kerestem, hogyan mutathatom meg a matek gyakorlati hasznát.”

A díj átvételének különleges pillanatáról a következőket mondta lapunknak: „Nagyon felemelő érzés volt a 43 díjazott között lenni, még akkor is, ha a matematika nem olyan látványos, mint az irodalom, történelem és zene. Negyvenkét éven át tanítottam a matematika rejtelmére a gyerekeket, majd a nyugdíjazásom után nyolc évvel újra a katedra mögé álltam. Boldogsággal tölt el, hogy ilyen sok év után is számos diákkal tartom a kapcsolatot, sok egykori tanítványom életpályáját követem, és nagyon örülök annak, hogy ők is szívesen emlékeznek rám. Nagyon büszke vagyok arra a sok egykori diákomra, akinek az életútja alakulásához részben én is hozzájárultam. A kitüntetés pedig igazi megkoronázása a tanári pályámnak, rendkívül elismerő és örömteli élmény.”

Balázs Anita

Vásárlás műanyag nélkül

Októberben nyitották meg Nagyváradon, a Szilágyi Dezső (ma Moscovici) utca 8. szám alatt az ØNO Kicsomagolda nevű boltot. Az üzletet **Henn Mónika Olívia** és **Ioana Tănase** alapította európai uniós pályázat segítségével, hogy alternatívát kínáljanak mindazoknak, akiknek fontos, hogy környezetbarát módon éljenek.

Az ØNO Kicsomagolda az első olyan üzlet megyénkben (s tudomásunk szerint az országban a második), ahol csomagolásmentesen, azaz otthonról vitt szatyorba, üvegbe, edénybe lehet vásárolni különféle élelmiszereket, környezetbarát, természetes anyagokból álló tisztítószerket, tartós és környezetbarát használati tárgyakat. (Az ØNO hawaii nyelven ízettest, finomat jelent.) **Henn Mónika Olíviával**, az egyik cégalapítóval a bolt létrehozásáról, az első napok tapasztalatairól és egyéb, a környezetbarát és hulladékmentes életmódhoz kapcsolódó kérdésekről beszélgettünk.

Mivel Mónika Budapesten töltött nagyon sok időt, üzlettársa, Ioana Tănase pedig évekig Belgiumban élt, hatottak rájuk az ottani példák, ezért is döntöttek a bolt létrehozásáról. Nagyváradon nagyon nehéz műanyagmentesen élni a hétköznapokat, ezt mindketten megtapasztalták, emellett nehezen lehet beszerezni a jó minőségű, vegyszermentes, helyi élelmiszereket és kozmetikumokat is. Nekik korábban rengeteg időbe telt beszerez-

Ioana Tănase és Henn Mónika Olívia

ni az általuk igényelt holmikat, sok helyre kellett menniük, és néha kompromisszumot kellett volna kötniük vagy a csomagolás, vagy a minőség kárára. Vállalkozásuk elindításával ezért szerették volna megkönnyíteni egyes termékek beszerzését: „hiszen nem lehet elvárni az emberektől, hogy munka meg család és egyéb mellett naponta vagy hetente még órákat töltsenek kutakodással meg bevásárlással” – magyarázta Henn Mónika Olívia.

Nem volt könnyű rátalálniuk a beszállítókra, még mindig keresik ezeket. Náluk első a műanyagmentesség, és az is számít, hogy minél kevesebb és lehetőleg újra hasznosítható, komposztálható, egyszerű papír csomagolással kapják a termékeket. Arra is figyelnek, hogy minél közelebről érkezzen az áru, de sajnos nagyon sok hazai forgalmazó nem szívesen hajlandó együttműködni velük, mert nem akarnak lemondani a műanyag csomagolásról, és mert nagyon sokan külföldre adják el a jó minőségű termékeket. Vannak aztán olyan áruk is, például a kókuszvaj, amiket viszont helyben nem lehet beszerezni.

Élelmiszerek

Vannak a boltban friss élelmiszerek, például idényzöltségek és -gyümölcsök. Náluk nem lesz télen paradicsom, és dilemmát jelentett a déligyümölcs is, de abból tanúsított biót

A bolt bejárata

Aszalt gyümölcsök,
tésztafélék

fognak hozni. Száraz élelmiszer is van a polcokon: különböző hüvelyesek, gabonák, lisztek, pelyhek, müzlik, olajos magvak, szárított gyümölcsök, olajok, ecet. Kínálnak friss süteményeket, sós rágcsálnivalókat, nyers, vegán édességet, tésztaféléket, teákat, van még pollen meg táplálékkiegészítőnek is számító algák.

Különlegességeket szeretnének még behozni, mondta Henn Mónika Olívia, például egy Bihar megyei orvos, aki termelő is, üvegcsomagolásban szállít majd táplálékkiegészítőket különféle helyi rügyekkel, erdei gombákkal, gyümölcsökkel és agyaggal. Energiaital is lesz, de természetes összetevőkből, gyümölcsökből, gyógynövényekből, üvegben. Húskészítményeket ellenben nem forgalmaznak, egyrészt azért, mert ehhez külön hűtő kellene, másrészt, mert nem pártolják sok húsfogyasztását.

A tartós cikkek keresték

A nyitás utáni első héten nem az élelmiszerek, hanem a használati cikkek voltak a keresettebbek, tudtuk meg az üzlettárstól, **Ioana Tănăsescu**-től. Érződött például a műanyagmentes július hatása, nagyon sok szívószálat vettek az emberek. A kulacsokat és szatyrokat is vették, poharak után is érdeklődtek, illetve a kozmetikumok is jól fogytak, és a mosható betétek után is érdeklődtek.

„Kicsit meglepett, hogy a tisztítószereket nem keresték, a mosogatógépbe való por volt

Kimért tisztítószerekkel és kozmetikai termékekkel is várják a vásárlókat

a nagyon kelendő, azt vették először a tisztítószerek közül. Nagyon sok tudatos vásárló jött be, felmérték a kínálatot, és mondták, hogy visszajönnek a saját tárolóikkal. És valóban, a második héten már listával és saját tárolókkal felszerelve érkeztek, így az élelmiszerek akkor kezdtek fogyni. A múlt héten szinte csak a kész édességeket, rágcsálnivalókat adtuk el, nagyon szeretik például a nyers, vegán tortaszeleteket, a vegán snickerst. A mosószóda és az aktív oxigénes feltárolító volt még közkedvelt” – számolt be tapasztalataikról Henn Mónika Olívia.

(folytatás a következő oldalon)

Vásárlás műanyag nélkül

(folytatás az előző oldalról)

A kulacstól a mosogatókeféig

Nem igazán találtak olyan vásárlóval, akinek teljes újdonság lett volna a műanyagmentesség, de volt, aki tároló vagy szatyor nélkül érkezett, nekik próbálják elmagyarázni, hogy náluk a papírszatyor egy lejbe kerül, pénzt kérnek érte éppen azért, hogy a következő alkalommal ne felejtődjön otthon. Ők is árulnak különböző méretű szatyrokat, zsákokat, például kenyérnek, aszalt gyümölcsnek, vagy amiben a mosódiót bele lehet tenni a mosógépbe.

A szendvicssomagoláshoz a méhviaszos szalvétát ajánlják, azt nagyon sokan keresték is, a kulacsok pedig ottjártunkkor épp elfogytak. Nagyon kelendő volt a természetes sörtéből készült üvegtisztító kefe, de van mosogató-, zöldségtisztító- és hajkefe, vécékefe, bambusz fogkefe, fogkefetartó szintén bambuszból, aztán babaszappan és kecskeszörből készült kis hajkefe is.

Foglalkozásokat is terveznek

Nemcsak bolt, de közösségi tér is lesz a kicsomagolda a tulajdonosok tervei szerint. A gyermekeket játékos környezetvédelmi témájú programokkal várják, beszélgetéseket is terveznek, ahol például a „kezdő zöldülők” választ kaphatnak arra, hogy mit hogyan lehet műanyagmentesen megoldani a háztartásban. Terveznek beszélgetéseket az újrahasznosításról és a bioműanyagokról vagy a vegetáriánus és vegán étkezésről kóstolóval egybekötve. Lesznek csináld magad foglalkozások, ezek

Tárolók és fűszerek is kaphatók

re szeretnének majd meglepetésvendégeket hívni. A természetes hajfestékekről is – ezek növényi porokból, hennából, indigóból és gyógynövényekből készülnek – tartanak majd tincspróbával egybekötött tájékoztatót.

„Kertészettel kapcsolatos kérdésekre gondoltunk még, akár faültetésre is, bármire, ami hozzájárulhat ahhoz, hogy a környezetünket egy kicsit jobba tegyük, szépítsük és tisztítsuk. Ha divatosná tennénk a faültetést, hátha a városvezetés is odafigyelne arra, hogy a felújításoknak ne lássák kárát a növények, ne az legyen az első, hogy ki kell vágni egy fát, mert útban van” – mondta Henn Mónika Olívia.

Óvatosan a bioműanyaggal

S ha már szó esett a bioműanyagról, a hozzáértő szerint ennek a felhasználása sem problémamentes. Hasznos lehetne, ha csak ott alkalmaznák, ahol nem lehet kiiktatni a műanyagot, például az orvosi eszközöknél. „Semmiképpen sem úgy kellene tekinteni rá, hogy a régi műanyagot most mindenütt ezzel helyettesítjük, és akkor megoldottunk mindent, mert ez nem kőolajból készült, hanem génmódosított kukoricából, ezért lebomlik és komposztálódik – fejtette ki Henn Mónika Olívia. – Először is ez nem bomlik le és komposztálódik úgy, ahogyan a gyártók állítják, hanem ipari körülmények kellene hozzá, meghatározott hőmérséklet, nyomás, PH-érték, amit otthon lehetetlen megvalósítani. Ipari komposztálókat pedig egyelőre nem terveznek, és ezeket a műanyagokat nem gyűjtik külön. Sőt, ha bekerülnek a hagyományos műanyaghulladék közé, akkor annak az újrahasznosíthatóságát rontják. Ráadásul azt a génmódosított növényt, amelyből előállítják a bioműanyagot, valahol természetien kell, emiatt óriási területeket szakítanak ki az élelmiszer-termelő gazdaságokból vagy a természetes élőhelyekből. A monokultúrákat vegyszerezik, ezzel tönkreteszik a talajt, tehát nem mondhatjuk azt, hogy ez egy megújuló erőforrás – mutatott rá a vállalkozó. – Ez a tipikus »zöldre festés«. Tájékozódni kell egy kicsit, mert akkora termék- és szolgáltatásdömping van már körülöttünk, hogy ha azt a picit időt nem szánjuk rá, nem tudunk helyesen dönteni.”

Fried Noémi Lujza

Kulturális szünet Margittán

Tartalmasabb rendezvénysorozattal váltja fel az általában kevés kulturális élményt adó városnapokat, így döntött Margitta város önkormányzata. Ebből a megfontolásból jött létre a *Kulturális hét* (október 7–11.), majd ennek folytatásaként a *Margittai őszi* (október 12–13.).

Értékes kulturális élményt nyújtott gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt a művelődési ház és az önkormányzat által szervezett margittai *Kulturális hét*. A színházi előadásokat könyvbemutató és fotókiállítás színesítette. A *Margittai őszi* első napja a román–magyar határ menti térséget támogató, határon átívelő pályázatnak (RO–HU283) köszönhetően valósult meg. A pályázat címe: *Fenn tartható, határokon átnyúló együttműködés Margitta és Berettyóújfalu polgárai között*. Mindkét város két-két művelődési esemény fi-

Színpadon a Gyöngyvetők

A monospetri Bábota

nanszírozását nyerte el, Margitta beszerezhetett hozzá még egy szabadtéri, tetőszerkezettel ellátott mobilszínpadot, Berettyóújfalu pedig a már meglévő mobilszínpadjának tetőszerkezetét vásárolhatta meg. A Hajdú-Bihar megyei városban már megtartották a két rendezvényt, azokon részt is vettek a margittai fellépők, és jelen volt a Berettyó-parti város küldöttsége. Margittán az első eseményt a Margittai őszi időzítették, a másodikat pedig jövőre szervezik meg. A mostani időpont aktualitását az adta, hogy megérkezett Lengyelországból a színpad, s a városközpontban szerelték fel. A helyi és környékbéli kulturális szervezetek közreműködésével fel is avatták.

A 2015-ben alakult és a környék egyetlen szenior néptáncos csoportja, a monospetri Bábota nyitotta meg a fellépők sorát. Tagjainak átlagéletkora 39 év. Több tájegység néptáncait sajtótították el, és sikeresen adják elő itthon és határon túl egyaránt. Koreográfusuk Sütő Szabolcs és Judit. A Margittán 15 éve alakult Gyöngyvetők Néptánc csoport legfiatalabb tagjai táncos gyermekjátékokat és dunántúli táncot adtak elő. Felkészítő pedagógusai: Deák Andrea és Juhos Márta tanítónők; 2011-ben Magyar Kultúráért díjjal tüntették ki őket. Táncaik koreográfiáját a szegedi Tótós Hortenzia és nagyvárad Forgács Zsombor, a Nagyvárad Táncegyüttes hivatásos tán-

(folytatás a következő oldalon)

A Bihari Citerazenekar

Kulturális szüret Margittán

(folytatás az előző oldalról)

cosa készítették. Az 1994 óta működő Horváth János Társaság (HJT) Vegyes Kórusa két blokkban népdalokat és nótacsokrot adott elő. A népdalok esetében a felkészítő Szabó Péter volt, a nótákat Horváth Sándor válogatta. A kórus két alkalommal is megkapta a Magyar Kultúráért díjat. Mind a táncosok, mind az énekesek nagy sikert arattak, fellépésüket a közönség vastapssal jutalmazta.

A művelődési ház román népzenei és könnyűzenei számokat egyaránt tartalmazó kulturális blokkot állított össze Demeter Veronica igazgatónő irányításával. Őket a berettyóújfalui Bihari Citerazenekar követte a színpadon, mely 2018-ban alakult meg, több hajdú-bihari település citerásainak összefogásával. Jelenleg ez a térség legnagyobb létszámú citerazenekara, legfiatalabb tagja 15, a legidősebb 81 éves. Művészeti vezetője Tóth Gyula citerakészítő, népművész, tanár; célja a bihari élő népművészet népszerűsítése, tovább éltetése. Műsorait a bihari térség dalkincsére építi. Ismert és elismert együttes, otthon és a Partiumban is felléptek számos alkalommal. Margittán katonadalokat és szerelmes csokrot adtak elő, kitűnő sikerrel. Az ismertebb dalokat a közönség velük együtt énekelte.

A hivatalos megnyitó ezután következett. Pocsaly Zoltán polgármester köszöntötte a fellépőket és a közönséget, Botos Sándor projektmenedzser pedig nagy vonalakban ismertette a pályázatot és annak gyakorlati hasznát. Berettyóújfaluból Kállai Irén, a Berettyó Kulturális Központ igazgatója és Lisztes Éva, a Nadányi Zoltán Művelődési Ház vezetője volt jelen.

A megnyitó után a margittai Dancing Universe moderntánc-csoport és az érmihályfal-

Sok néző gyűlt össze az esti koncertekre

A HJT vegyes kara

A polgármester és helyettese pezsgővel köszöntötte az aranylakodalmasokat

Tartalmas, valós kulturális élményt adó szombati nap volt, sok száz résztvevővel. A Margittai őszi második napját az önkormányzat és a művelődési ház közösen szervezte. Bográcsos- és ökölvívóversenyre várták délelőtt az érdeklődőket, a városháza tanácstermében pedig az aranylakodalmasokat és a 90 éven felülieket köszöntötték. Délután ugyanott rendezte meg a HJT a majd egy évtizedes múltira visszatekintő ballada- és versmondó estjét. Este a színpadon a Desperado együttes koncertezett.

A vasárnapi programok is sok résztvevőt vonzottak, az időjárás is kegyes volt a rendezvényekhez. A városi parkban városnapi hangulatot idéztek az ott felállított lacikonyhák és a vidámpark.

Szőke Ferenc

Őzek is látogatják őket

Marczin Vandát – egy esztendeje Fegyverné Marczin Vanda – régóta ismerem, hiszen tagja a méltán híres derecskei Tilinkó énekegyüttesnek, és számos saját tervezésű, díszítésű ruháját láttam kiállításokon. **Fegyver Norbertre** pedig az újságban figyeltem fel, mert 2015-ben egy nagy tölgyfarönkből faragta a Star Wars filmek népszerű figuráját, az R2-D2 kis robotot a londoni Hyde Parkban rendezett Winter Wonderland fesztiválon. Ezután három éven keresztül mind a ketten részt vettek a rendezvényen, és egy kicsit csalódottak voltak amiatt, hogy idén nem kaptak meghívást.

A saját készítésű, ízlésesen berendezett meléképületben fogadnak; a saját készítésű asztalon Szőke Irmának, Norbi nagymamájának a terítője.

– Pácolt őzhús készült a sütőben – mondja a háziasszony, Fegyverné Marczin Vanda, és előre is elnézést kér, ha a beszélgetés közben fel kell állnia. – Anyukám konyári, apukám derecskei. Huszonegy évesen költöztem Berettyóújfaluba. Közel 15 esztendőt táncoltam Békési András irányítása mellett a derecskei Szivárvány táncegyüttesben, de aztán a derekam nem engedte, hogy tovább ropjam. Hárman vagyunk testvérek. A párom a fellépése-

A famegmunkálás tudományának saját házukban is hasznát vették

Fegyver Norbert és Fegyverné Marczin Vanda

ken az ikertestvérem volt, még Olaszországba is eljutottunk.

A férj, Fegyver Norbert érdeklődve hallgat minket, de közben vendég érkezik, a kemence ajtaját illesztik vissza a helyére.

– Próbálkoztam egy ideig a tánccal – folytatja a fiatalasszony –, de nem ment. Még egy esztendeig visszajártam, a fellépések előtt fontam a lányok haját, de aztán el kellett engednem ezt a hobbit, maradt az éneklés. Szóiban nem nagyon énekeltem, mert egy kicsit bátortalan vagyok, de a közös éneklés mindig örömet adott. Van CD-lemezünk is, amelyen egy-egy táj jellegzetes dalai csendülnek fel egy-egy csokorban.

– Nagyon szép ruhadíszeket láttam tőled kiállításokon. Milyen mesterséget tanultál?

– Bőrtárgykészítő végzettséget szereztem a debreceni Kós Károly Művészeti Iskolában. A mi osztályunk volt az első, amelyben nemcsak a mesterséget sajátítottuk el, hanem érettségit és szakmát is szereztünk az iskola elvégzése után. Négy esztendő alatt a bőrkészítés több ágát is kipróbálhattam: a szíjgyártó-nyerges szakmát, a bőrdíszművészetet, a bőrtermékkészítőt. Tanáraink közül

(folytatás a következő oldalon)

Őzek is látogatják őket

(folytatás az előző oldalról)

terbe, és akadt olyan is, aki pedig egészen más arcukat mutatta meg a mesterségeknek. A varrást édesanyámtól sajátítottam el, nincs is nála jobb mester Biharban, aki ennyiféle-fajta népviseletet varrt volna a néptáncscsoporthoz, mint ő. Amikor végeztem, azt mondta, sajátítsam el a szúrrátétkészítést Sárközi Béláné Margitkától. Így is lett. A tőle tanult tudást másképpen kamatoztattam. Én nem készítek könyvjelzőket, terítőket, hanem ruhákon jelenítettem meg a hagyományos mintákat. A népviselet-készítés drága dolog, ezt inkább a pályázatokból finanszírozzák a csoportok. Most, hogy elapadtak a források, a megrendelések száma is alábbhagyott. Mindig is szerettem újítani. Pályám kezdetén nagyon szigorú volt a zsűri, mereven ragaszkodott a régi hagyományokhoz. Azóta már teret adnak az új kezdeményezéseknek is, így egyre több zsúrizett munkám van. Ez a piros felső is az én munkám, a Norbi ruháját pedig az édesanyám készítette. Most egy eredeti régi mellényről kell újat készítenem, hamarosan ez is meglesz, de szoktam a férjemnek is segíteni a műhelyében, amolyan kisinas módjára, adogatom neki a szerszámokat.

Közben megérkezik a férj is, addig a háziasszony megnézi, hogy minden rendben van-e a konyhában. A fiatalember így vall a kezdetekről:

– Én Ártándon nevelkedtem óvodás koromig. Aztán költöztünk Berettyóújfaluba, mikor édesapám megépítette ezt a házat. A közeli

A Kung-fu Pandát is megfaragta Londonban Norbert

3-as iskolába jártam, ahol nagy hagyománya volt a néptáncnak, de ez engem annyira nem érintett meg. Édesapám jól bánt a fémmel, de engem az is hidegen hagyott. A váncsodi nagyapám asztalosként dolgozott, valahol tudat alatt őt szerettem volna követni. Nagyon szerettem fával dolgozni már kiskoromban is. Az Eötvös József Szakképző Iskolában asztalos képzést szereztem. Ezután Nádudvaron folytattam a tanulást, népművészeti famíves lettem, de akkor már saját műhelyem volt itthon. Elsajátítottam az ácsmesterséget is egy gyorsfalpalón. Ezt a tudást Németországban tudtam kamatoztatni, mert egy fél évet ott dol-

Saját keze munkáján kényelmesebb a pihenés

Székelyföldön sajátította el a faházkészítés csínját-bínját

goztam, és amint láttad, néha a saját háznál is jól jön, ha ehhez is ért az ember.

– *Hogy jutott eszedbe, hogy Erdélyben is tanulj?*

– 2010-ben Székelyföldön töltöttem fél évet. A nádudvari iskolában jelezték, hogy részt lehet venni cserediák programban, és úgy gondoltam, belevágok. Nem bántam meg, mert jó társaság verődött össze Gyergyószentmiklóson, sokan még ma is tartjuk a kapcsolatot egymással. A faházkészítés menetét itt sajátítottam el, foszniból kész házakat raktunk össze. Faházkészítő és -összeállító, erre szól a képzésem. Sajnos az előállításához nekem nincsenek meg a megfelelő gépeim, de abban tudok segíteni, ha valaki legyártatja és elhozza, akkor össze tudom neki állítani. Rengeteg mindent tanultam az ottani emberektől, nagyon pontosak, türelmesek. Azt tapasztaltam, nagyobb alázattal végzik a munkájukat, mint mi.

– *Hogy kerültetek ki Londonba, a karácsonyi vásár forgatagába?*

– Először csak egyedül voltam. Egy nagy tölgyfarönkből faragtam meg a *Csillagok háborúja* filmek népszerű figuráját, az R2-D2 kis robotot a londoni Hyde Parkban rendezett Winter Wonderland fesztiválon. A nagy népszerűségnek az volt az oka, hogy akkor mutat-

A hímzést, szűrrátét és bőrtárgyak készítését is elsajátította a fiatalasszony

Vanda a varrást édesanyjától tanulta

ták be az új részt. Magát a faragás folyamatát is megfigyelhették a látogatók, volt, aki kezébe vette a forgácsot, megszagolta, mert még sosem látott ilyet. Hét hét mindennap munkával, a szenteste kivételével. Megkérdezték, hogy mire vágyom, azt mondtam, egyedül ez túl hosszú nekem. A következő évben már Vanda is ott volt velem. Én megfaragtam Minyont, a Grincset, a Kung-fu Pandát és még a Miki egeret is, Vanda más feladatot kapott. Kisebb ajándéktárgyakba – vágódeszka, kulcs tartó, gyertyatartó, szívecske – égette bele a kért nevet vagy feliratot. Sajnos a nyelvtanulásra nem jutott idő, hiszen magyarokkal dolgoztunk együtt, itthon pedig végképp lefoglalt a munka.

– *Van-e közelebbi tervetek?*

– Szerencsére munka mindig van, ha más nem, a ház körül. Vágódeszkákat, tálat, tükröket vagy diótörőt készítek, ha van rá idő. Van, aki azt mondta, nem baj, ha csak egy év múlva végzem el a kért munkát, csak csináljam meg, mert akkor tudja, hogy abban nem lesz hiba. Nem csak vágni és faragni szeretem a fát, hátul a kertben gyümölcsfákat gondozunk. Van, amelyikbe ötféle körtét és háromféle almát oltottam be. Ezen a csudafán az idén már háromféle körte termett. Szeretnénk egy tanyát innen nem messze. Alattunk nádas húzódik, de itt kezdődik a falu határa. A kertbe néha feljönnek az őzek, volt, hogy hat is. Ezért védjük a gyümölcsfa törzsét, hogy nehogy megrágnák, de nem szeretnénk, ha elmaradnának. Volt olyan, hogy egész a műhelyablakig felmerészkedtek. Szeretjük a vendégeket, az embereket és az állatokat is.

Kocsis Csaba

Többféle körtét és almát terem a házaspár csudafája

A zene nyelvén – magyarul

A tánchoz és a vizuális művészetekhez hasonlóan a zene nyelve is egyetemes, ám mindhárom szak tanulása során a szavak használata elkerülhetetlen, ha ugyanis „nem ért szót” az irányító tanár és a diákja, illetve később a közös munka során a zenekar tagjai egymással, karmesterrel és szólistával, abból legföljebb hangzavar születik, zenei élmény nem. Emiatt a legajánlottabb a zene nyelvének anyanyelven való elsajátítása, de természetesen vannak kivételek. Ezek közé tartozik **Ertüngealp Alpaslan** török származású, de Magyarországon tanult és azóta is ott élő karmester, a nagyváradi filharmónia visszatérő vendége.

A jó hangulatú beszélgetés során készségesen vallott eddigi pályafutásáról, és túlzás nélkül mondhatom, egyetlen percig sem kellett sajnálkoznom amiatt, hogy nem tudjuk kiaknázni anyanyelvem árnyalatait, hisz Ertüngealp Alpaslan jobban beszél magyarul, mint sokan, akik születésük óta nem szóltak meg más nyelven. Kérdésemre, hogy mikor találkozott a komolyzenével, illetve mikor döntött a zenei pálya mellett, nagyon érdekes választ kaptam: az ő születése után a görög származású édesanyja még zongorázott, és az egész család zeneszerető volt, ő pedig még alig tudott járni, amikor szüleitől egy-egy hanglemezre bökve kérte a zenét. Hogy, hogy nem, olyan művekre mutatott, mint Schubert *Befejezetlen szimfóniája*, Mozart *Kis éji zenéje*, azaz mindenképpen komolyzenét választott.

Hatéves korában kezdett zongorázni tanulni, hétévesen pedig az iskolával párhuzamosan már konzervatóriumba járt. Az isztambuli német tanintézetben végezte el a középiskolát, ott az volt a szokás, hogy XII. osztály ele-

jén kellett eldönteni, ki milyen pályát választ. Számára nem volt kérdéses a választás, hisz mindig a zenéhez vonzódott leginkább, de az iskolaévek alatt nagyon közel került a matematikához, fizikához és csillagászatához is, ezért édesapja azt tanácsolta, kérjék ki egy tárgyilagos szakember véleményét, hogy a döntés a lehető leghelyesebb legyen. Berlinbe ment, a Karajan Akadémia igazgatójához; az három órán át beszélgetett vele, és a részletes beszámolója után azt kérdezte, hol akarja a zenei tanulmányait folytatni. 1986 lévén, az igazgató legelőször Moszkvát ajánlotta, ő viszont nem sokat értett az akkoriban induló peresztrojka lényegéből, ezért más ajánlatot kért, így Prágát vagy Budapestet javasolták neki. Mivel zongora szakra ment tovább, a magyar fővárost választotta, s amikor elmentek megnézni, nem is csalódtak abban, amit a városról hallottak, vagyis hogy Budapest sokak szerint a keleti blokk Párizsának számított. Nagyon tetszett a város és a Zeneakadémia „ítélete” is: meghallgatás után közölték vele, hogy felvették, de az érettségi után még hivatalosan is felvételiznie kell majd. Attól kezdve, immár harminchárom éve, él ott.

– *Az egyetemi évek alatt igazolódott a döntésük helyessége, a Zeneakadémia hírnevének megfelelő volt az oktatás?*

– Természetesen. Tanáraim közül kiemelném Kurtág Györgyöt, ő kamarazenét tanított, Mihály András csellistát, Devich Sándort és nem utolsósorban a zongorista Rados Ferencet. Vele kapcsolatban elmondom, hogy amikor Martha Argerich világhírű zongoraművésznővel találkoztam, és a tanulmányaim kerültek szóba, megkérdezte, hallottam-e Rados Ferencről. Amikor kiderült, hogy tanárom volt, a művésznő őszinte örömmel mondta, hogy irigylésre méltó, nagyon szerencsés fiatalember vagyok. Visszatérve a zeneakadémiai évekre: 1992-ben végeztem a zongora szakot. Közben megtörtént a rendszerváltás, nagyon sok helyre hívtak, sok nagy zenésszel volt alkalmam találkozni, és vágytunk kezdtem a vezénylésre. A zongorát nem hagytam abba,

mert a szüleim ragaszkodtak ahhoz, hogy ne váltsak szakot, de '95-ben újra felvételiztem, ezúttal a karmester szakra, és 2000-ben be is fejeztem. Közben már versenyekre is jelentkeztem: '98-ban a Ferencsik János-versenyen 3. lettem, '99-ben a szentpétervári Prokofjev-versenyen úgyszintén 3., közben pedig zongoráztam. Sajnos egy balesetben megsérült a bal kezem, és a zongorázást abba kellett hagynom, 2002-ben viszont az athéni Mitropulosz-karmesterversenyen világső lettem, ez természetesen még nagyobb lendületet adott. Azóta is, mint egy szólóhangszeren, úgy „játszom zenekaron”, ahogy állítólag Wagner is mondta, amikor megkérdezték, milyen hangszeren játszik: zenekaron – felelte.

– *A karmesteri tanszak elvégzése után hogyan alakult a pályája?*

– Szombathelyen lettem zeneigazgató 2006 és 2009 között, akkor viszont furcsára fordult a történetem: elhatároztam, hogy többet nem muzsikálok. Két éven át, 2011-ig, különböző irodai munkákat végeztem, az adminisztrációban dolgoztam. 2011-ben újabb fordulat következett: repülőgépre várva, indulás előtt tíz perccel egy olasz barátom – akkor a firenzei opera művészeti igazgatója, korábban a Scala művészeti vezetője – hívott fel, és megkérdezte, szabad vagyok-e két vagy három hét múlva, majd felsorolt néhány Debussy- és Ravel-művet kérdezve, hogy tudom-e őket, merthogy Claudio Abbado vár rám, engem választott asszisztensének. Természetesen a világhírű Abbado felkérésére nem mondhattam nemet, s pár héttel később, 2011 áprilisában csodálatos időszak indult el: négyhetes turné Abbado és Martha Argerich szólista társaságában. Pár hónap múlva újabb telefonhívást kaptam, Abbado mester ezúttal 2013 végéig, haláláig fokozatosan rám bízta a többi feladatot is, a színpadról, a világitásról, a szólistákról, a kottatárról és az archívumról való gondoskodást, legvégén pedig a lemezfelvételeket is nekem kellett koordinálnom. „Assistente artistico” volt a „rangom”, de a szó szoros értelmében Abbado mesterhez voltam kötve, hisz a szakmai összefogás mellett emberileg is nagyon sokat kaptam tőle, mondhatni apa-fiú kapcsolatban voltunk. Tőle tanultam, és azóta is, egész életemen át ennek jegyében szeretnék dolgozni, vagyis azt vallva, hogy a legfontosabb a feltétel nélküli szeretet – munkában, zenében, emberi kapcsolatban –, hisz amit ad az ember, azt vissza is kapja.

Ertüngaalp
Alpaslan

– *Ezt a nagyon igaz gondolatot karmesterként, a hétköznapiakban hogyan alkalmazza?*

– A zenészekkel történő érzelmi összefonódásban. Csodálatos ez a kapcsolat, hisz nekik kell zenélniük, de nekünk, karmestereknek kell inspirálnunk őket. Így lesz közös az ihlet és születik meg a zene adta varázslat.

– *Ezek szerint már nem merül fel, hogy abbahagyja a muzsikálást?*

– Nem, dehogy. Bár sok minden egyébgyel is foglalkozom, mivel az állami adminisztrációban szerencsésen elsajátítottam például a menedzselést. A budapesti Gül Baba türbéjének rendbetétele után én lettem a Gül Baba Alapítvány kulturális igazgatója, most ugyanott tanácsadó vagyok. Folytatom a karmesteri tevékenységet, ennek során voltunk két éve erdélyi turnén, és így kerültem kapcsolatba a nagyváradi zenekarral is. Nemrég kezdtem el a doktorimat a Pécsi Egyetemen filozófia szakon, a zene és filozófia kapcsolódásáról, a zenei kommunikációról.

– *Nagyváradra való visszatérése azt jelenti-e, meg volt elégedve a zenekarral, illetve a közönsséggel?*

– Természetesen, sőt máris megbeszéltük, hogy májusban újból jövök. A zenekar érezhetően fejlődik, a közönsség pedig hálással fogadja az élményt. Úgyhogy mindig nagyon szívesen jövök majd Nagyváradra.

Molnár Judit

Lelkész, aki prédikálja a történelmet is

Nem tudnám megmondani, hogy lelkek megmentőjeként vagy inkább elhivatott hagyományörzőként fogja számon tartani az utókor **Gellért Gyula** nyugalmazott református esperest. Egy biztos, munkabírása mindmáig töretlen.

Mesébe illő volt a mi első találkozásunk. Székelyhíd határában benzin nélkül maradtam személygépkocsimmal. Esteledett már, kevés reménnyel, de segítségben bizakodva integettem a közeledő járműveknek. Sárga 1300-as Dacia állt meg. Gumicső elő, három liter üzemanyagot hirtelen kikaptunk a segítőkész tulaj járművéből. Alaptalanul tartottam attól, hogy jókora felárat számol fel az üzemanyagért. Az estébe utazó ember nem fogadott el pénzt. Hú, de meglepődtem! A dolgot nem hagyhattam annyiban annak ellenére sem, hogy feleségem egy bibliai versre utalva biztosan állította, angyalok járnak közöttünk. Kutakodásom nyomán kiderült, hogy a homályból jött jótevőm Gellért Gyula, az Érmelléki Református Egyházmegye esperese volt. Ekortól datálódik az ismeretségünk, mondhatni, barátságunk.

A történelmi múlt féltő őrzője Gellért Gyula nemcsak a Partiumban, de az elszakított or-

Gellért Gyula hagyományörző tevékenysége iránt a média is érdeklődik

A nyugalmazott református lelkipásztor, esperes múltörzésben továbbra is aktív

szágrészen túli területeken is. Lelkesedését, temperamentumát csak jó értelemben vett irigykedéssel lehet szemlélni. Pedig nem volt könnyű dolga, az érdektelenség, a passzivitás, a gyakorta tapasztalt széthúzás kedvét szeghetette volna. De aki elhívást kapott erre a nemzetörző feladatra, az nem latolgatja az esélyeket, teszi a dolgát hittel és jó reménységgel.

A nyugalmazott esperessel nagyváradi társasházi otthonában beszélgetünk. Néhány évvel ezelőtti nyugdíjazása óta mintha mit sem telt volna az idő, munkakedve azóta sem hagyott alább. Már zsenge ifjúsága óta vonzotta népünk történelme; édesapja, Gellért Sándor költő életútja követendő példa volt számára. Teológusként kezébe került Bende Kálmán könyve Bocskai szabadságharcáról, és az édesapja által írt eposzban is olvasni lehet a fejedelemről. Fiatal szentjobbi lelkészként pedig elolvasta a szabadságharc vezérének levelezését (16 levelet írt Bocskai Szentjobb várából).

Az 1989-es fordulat után Bocskai ténykedéséről már tetemes lexikális ismerettel felvértezett Gellért Gyula a bihardiószegei egyházközség élére. Nagy öröme a helyiek meg tudták mutatni neki az 1604. október 15. hajnalán Pezzen ezredes osztrák serege fölött aratott győzelem helyszínét, a Nyúzóvölgyet.

Bocskai István
fejedelemlékét
híven őrzik
Bihardiószezen

A XVII. század legnagyobb magyar katonai sikere volt ez – állítja az esperes. Innen indult a Bocskai-kultusz Bihardiószezen. Első lépésként 1994-ben emléktáblát avattak a református templomban, ezt 2001-ben egy kopjafa követte. Az emlékező csata 400. évfordulóján emlékszlakát állítottak a Nyúzóvölgyben, valamint elkészült a fejedelem bronz mellszobra, 2006-ban pedig kezdetét vette egy nyolc éven át, az esperes nyugdíjazásáig tartó sikersorozat: a csataimitáció. Alkalomról alkalomra neves, hadi tudományokban, történelemben jártas szakembereket sikerült megnyernie, hogy a csatát levezényeljék, szakkomentátorként a közönség számára magyarázzák a látottakat.

A nyúzóvölgyi csata felelevenítése, lejátssza csupán keretet adott a vallási-művelődéstartörténeti népünnepélynek. Évről évre gazdagították a programkínálatot kiállításokkal, szakmai előadásokkal, istentisztelettel, néptáncokkal, hagyományőrző foglalkozásokkal, könyvbemutatóval. Volt olyan találkozó, amelyiken három püspök hirdetett ígét. Sokan

Wesselényi Pál emléktáblájánál a csatári templom mellett

emlékeznek még a többszörös világbajnok Mónus József táv- és céllövő íjász bemutatójára is. Alkalmanként több ezren látogattak ki az esemény helyszínére, Magyarországról is sokan jöttek, ahogyan Erdély más megyéiből is. Bocskai ténykedésével 400 év távlatából azal enyhítette a XX. század magyar tragédiájának traumáját, hogy a határ két oldalán élők együtt ünnepelhettek.

Örömmel hallgatom vendéglátóm lelkesedését, részletekbe menő magyarázatát. Jó lenne mindent szóról szóra leírni egyszer. Mesélni kezd Vitéz Mihály és Bocskai kapcsolatáról, összefogásukról a törökök ellen. A székelyek csupán „balos Misiként” emlegették, mert balkezes volt a fogarasi várban nevelkedett román vajda. Tehetséges hadvezér volt a magyarul is levelező Mihály, hiteles szövetségesnek bizonyult.

A nyúzóvölgyi megemlékezések hatására – véli Gellért Gyula – alakult meg a Pro Szentjobb Huszár Hagyományőrző Egyesület. Ez volt az első ilyen csoportosulás a megyében. Ezt követően, 2009-ben létrehozták a bihariószegi Gróf Széchenyi István Huszárszázadot. Rá három évre az esperes kezdeményezésére szintén Diószegen összeállt a Bóné András Kuruvezred, parancsnoka Adorján Csaba hagyományőrző ezredes. Bónéről tudni kell, hogy az 1703. július 19-i bihariószegi felkelés vezetője volt. Visszafoglalták Grosfeld osztrák tábornoktól a várkastélyt, majd lovas- és gyalogezredeket hoztak létre, útjukat számtalan siker követte. Bóné Andrára emléktáblával emlékeztek Bihardiószezen. A hagyományőrzők kuruc serege tovább gyarapo-

(folytatás a következő oldalon)

Lelkés, aki prédikálja a történelmet is

(folytatás az előző oldalról)

▶ **dott:** 2015-ben Hegyközszentimréről jött a hír, hogy megalakult a Vay Ádám Kurucezred Gellért Gyula h. őrző ezredes irányításával. Ha már kurucezred, akkor legyen három: a két éve alakult Esze Tamás Kurucezred vezetésével Meleg Vilmos színművészt, h. őrző ezredest bízták meg.

Számtalan eseményen, rendezvényen részt vettek már az évek során nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon is. Ezek felsorolásához nem kis feladat lenne visszapörgetni az emlékezet filmtekercseit, ezért nem is vállalkozunk erre, csupán néhányat említünk meg. Többször gyülekeztek a Hegyközszentimre határában lévő Adorján vára melletti síkon: tisztek eskütételére, ezredzászlók avatására, a kenyérmezei csata lejátszására, lóversenyre. Szentimrén létrehoztak egy állandó kuruc kiállítást is. Jelen voltak II. Rákóczi Ferenc fejedelem Érköbölkúton felállított szobrának avatásán. A Vay Ádám ezred részt vett a budapesti Rákóczi Emlékmeneten, minden évben ott vannak a szentjobbiai szervezte huszár-kuruc portyán az év első szombatján. Nyaranta, júliusban hajdú, kuruc és huszár tábort szerveznek. A bujdosó kurucok 1674 augusztusában a csatári erdőszélen megtartott gyűlésen vezérükké választották Wesselényi Pált. Erre is minden évben egész napos programmal emlékeznek. Múltra mutató jelként emléktáblát helyeztek el a hegyközcsatári református templom falán. Nagyszalonta mellett 1636-ban török csapatok feletti győztes csatát jegyeznek, ezt szintén ünnepelni szokták. Emellett Gellért Gyulát gyakran felkérlik előadónak a témában. Nemrég Álmosdon volt ünnepi szónok, októberben

A Szalonta melletti csatáról is megemlékeznek

pedig Hegyközszentimrén vett részt egy tematikus kiállításon. Köztudott, hogy Szent Imre herceg a falu határában lelte halálát, ezért a múlt havi ottani rendezvényen Gellért Gyula felvetette Szent István fiához írt intelmeinek könyv formában való megjelentetését. Mint mondja, ez égetően fontos lenne, zsinórmérték a mai kor emberének neveléséhez.

Ide kívánczik még egy igen jelentős esemény, amelyhez szintén köze van az egykori bihardíószegi lelkipásztornak. 1896-ban, Erdélyben elsőként, a világon pedig ötödikként ezen a településen állítottak szobrot Kossuth Lajosnak. Trianon után, majd a második világháborút követő időszakban is rejtegetni kellett a szobrot. Kossuth bronzba öntött mása 2002-ben, Erdélyben szintén elsőként került ismét talapzatra.

További céljairól nem kell sokat faggatnom az esperest: „Elsődleges tennivaló a népnevelés mind a fiatalok, mind a felnőttek esetében, népszerűsítő előadások révén. Hagyományőrző táborok szervezése minden korosztály számára, ahol a fafaragástól kezdve a hímzésen, fazekasságon át sok mindent elsajátíthatnak. Népzenekarok, néptáncsoportok létrehozása a kuruc hagyomány felelevenítése céljából. Ha már egyszer lovas nemzetként definiáljuk magunkat, akkor elengedhetetlen a lovas szellem erősítése. Erre jó alkalmat kínálnak a hajdú és kuruc portyák.”

Gellért Gyula reménykedve tekint a jövőbe, úgy véli, munkálkodása nem vész feledésbe, vannak lelkes fiatalok, akik folytatják ezt a tevékenységet. Vallja: ott van előrehaladás, ahol cél van. Azt pedig világosan látják.

D. Mészáros Elek

A szentimrei hagyományőrző kurucezred zászlaja

Halhatatlanná vált-e Sinka István? (3.)

E nyárelőn telt be kereten félszáz esztendő azóta, hogy Nagyszalonta szülötte, a juhászból íróvá nemesedett **Sinka István** (1897. szept. 24. – Bp., 1969. jún. 17.) a másvilágra költözött. E szomorú évforduló napjaink magyarjait, főként szülőföldjének népét, könyvhagyatékának olvasóit arra ösztönzi, hogy ne feledkezzenek meg arról, aki mindezt megalkotta és reánk testálta.

A kommunista rendszerben még reá váró teendőkről, egészsége megrendüléséről, az életből való távozásról folyóiratunk előző számában már beszámoltam. Ámde szót sem ejtettem a személyéhez fűződő szülővárosi megbecsülésről s az iránta érzett tiszteletnek az utóbbi években tapasztalt erősödéséről.

A már elhunyt Sinka István egyik legszebb költeménye 1975-ben Nagyszalontán olyan sikert aratott, amelyről a helybeli magyarok nem is álmodtak. Egy közügyekben folyamatosan tette kész „öslakó” elhatározta, hogy Sinka *Anyám balladát táncol* című, lélekbe markoló alkotását dramatizáltan ismereti meg a közönséggel. A pártengedély ügyében eljárók tudván tudták, hogy a nacionalista

A szülőházon immár kétnyelvű az emléktábla, és az utca is a Sinka István nevét viseli

agitprop titkár dühbe gurul, ha fönt említett tervüket közlik vele. Ezért *Balade* címmel egy kétnyelvű műsort készítenek elő román és magyar népballadák elszavalásával, sőt a XIX. századi Ciprian Porumbescu *Ballada* című zeneművét táncdal mutatják be. Ezt a tervet a titkár elvtárs jóváhagyta.

A címhez igazodva négy román diák népballadát szavalt, a magyarok pedig Arany és Sinka tragikus tárgyú költeményeit. Ezt követte az oldalfüggöny mögé rejtett lemezjátszóról elhangzó *Ballada* zenemű „eltáncolása” két felsős diáklány által (egyikük fiúruhában). Végezetül Sinka Istvánnak 1937 áprilisában született első balladája hangzott el, a lemezről Bartók zenéje szólt. Jómagam pedig az oldalfüggöny mögé rejtőzve mikrofonba mondtam be a tartalmi egységekre osztott szöveget, hiszen a szerző balladája három szakaszának 39 sorát önálló gondolatok, kijelentések, cselekedetek alkotják. Sikerült szálas nagydiákokat és egy ügyesen mozgó, táncoló leányt főszereplőnek beszerveznünk. A rendezés, betanítás feladatát a táncmozdulatokat ismerő Bereczkyné Klein Katalin tanárnő lélekből fakadóan látta el. Tökéletes rendezésre törekedve több ízben kihívta Kiss Török Ildikót, a nagyváradi színház művésznőjét. Az előadáson a művésznő férje, Varga Vilmos színművész is részt vett, nem csupán nézőként: magával hozta színházának legerősebb reflektorát, s azt a művelődési ház hátsó erkélyéről irányította. Sinka balladájának kezdetekor az egész színpad fényben fürdött. Megjelentek a szereplők, és mindig azt cselekedték, amit a beolvasott szöveg megkívánt: táncoltak, fuvolyáltak, gyertyát gyújtottak, koszorúztak. A telt házas közönség meghiúsítottan figyelt, hiszen a magyar műballada-költészet egyik kimagasló alkotását látta.

A dramatizált ballada megkívánja, hogy a költői mű eredetéről, közléséről szót ejtsék. Egykori kérdéseimre dr. Faragó József etnográfus arról világosított föl, hogy a cselek-

(folytatás a következő oldalon)

Halhatatlanná vált-e Sinka István? (3.)

(folytatás az előző oldalról)

➤ ményt a korai középkorban néhány világtól eldugott településen népszokásként művelték. A középkorban – magyar vidékeken – a megá-sott sírgödör mellett a gyászolók egy csoportja halotti táncsal búcsúzott. Ennél szigorúbb volt egy norvég hagyomány: ha egy ifjút törvényszegés miatt halálra ítélték, az akasztófát a sírgödör szomszédságában állították föl. A temetési tánc nem maradhatott el: „Akkor még, mikor sírt nyitnak, közénk lendült hatodiknak apám is...”. Olykor a szemlélődő anya „ott sugárzott, a kis csizmája lángot vert”. Ezt követően „még anyám eljárta a végét; egy szál virág körül koszorút táncolt”, amit sírba ugrása zárt. Elhunyt fiát nem hagyhatta magára még sírgödörében sem.

Születésének 100. évfordulóján állítottak szobrot Nagyszalontán a juhászból lett költőnek-íróknak

E megszűnt népszokástól azzal búcsúzom, hogy a művelődési ház élére később román ifjakat neveztek ki. Ők nem törődtek a közönség elvárásaival. Táncegyüttesük, énekkaruk a honi kommunizmus helybeli kiterjedését szolgálta. Végző eredményük: diktatúrájuk 1989 utolsó hetében megbukott.

A hatalmat átvevő új nemzedék más uralmi és művelődési célokat tűzött Románia lakói elé. Ez a magyar nemzetiség politikai és művelődési terveire is hatással volt, ide érve a nagyszalontai magyarság szellemi életét, közművelődésének, hagyományainak előtérbe helyezését. A Túrkevével elsőként létrejött testvérvárosi kapcsolat ott is megteremtette gyümölcsét: dr. Szabó Zoltán, az ottani művelődési élet szervezője 1991-ben elhatározta: az egyik helyi piacot Sinka Istvánról nevezik el. E tény tárgyi bizonyítéka az a márványtábla, amely az első tömbház falára került. Avatására Szabó meghívta Tódor Albert akkori szalontai polgármestert és alulírottat.

A Túrkevével kialakult testvérvárosi kapcsolat a következő években, évtizedekben nem gyengült. Ezt bizonyítja Gábor Ferenc népi költőnknek, Sinka István őszinte tisztelőjének mellszobra a főtéri parkban (2014. május 13-án avatták fel). Ennek a tisztelő megvalósításnak a terve is dr. Szabó Zoltán akkori túrkevei polgármestertől származik. Az emlékmű elkészítésének költségeit is ők állták.

A fent említetteknek Sinka iránti tisztelete jóval korábban vált bizonyossá. 1991 februárjában a református templomban tartott istentiszteleten a 200 főt megközelítő kevi és helybeli vendégsereg elindult a pásztorköltő szülőházához. Mindeddig a jelessé vált épület nevezetességére semmilyen külső jel nem hívta fel az erre vetődők figyelmét. Most a testvérvárosi küldöttek egy fehér márvány emléktáblát hoztak magukkal. Ám a falra erősítésnél halk vita támadt. Az akkori lakó, egy magányos özvegy, csak az utcaajtó mögötti falra engedte a fölerősítést. Álláspontját meg is indokolta: akadhat olyan itt elhaladó román, aki a tábla egynyelvűsége okán betöri az ablakát. Másfél év múltán megoldódott a vita: az RMDSZ helybeli vezetősége és az Arany János Művelődési Egyesület egy nagyobb, de kétnyelvű táblát erősített az utcai falra. Termé-

(folytatás a 47. oldalon)

Munkavállalók (4.)

Két román, kétféle ember

Gelu jó negyvenes férfi, hamarosan kiderül, ő itt a főnök. Mármint a lakókocsiban. A példás rend is neki köszönhető. El is mondja, hogy mindig is ilyen ember volt, itt meg éppenséggel ügyel a tisztaságra, mert nincs annál kellemesebb érzés, mint a kinti fárasztó munka után barátságos környezetbe hazatérni. Közben kávé készíti a gáztűzhelyen, megkínál, majd leül mellém a nappaliba. Hirtelenjében „leszid”, miért nem kapcsoltam be a hőszugárzót, és már tesz is róla, hogy úgy legyen. Hebegek-habogok, de ő egykettőre leszerel mondván, ha megfázom, nem fogok tudni dolgozni, mert ne feledjem, itt a legnagyobb érték az egészség. Hamar megállapítható, olyan beszédes fajta, aki első látásra rokonszenves.

Viorel nehezen ül meg a vackán, menőkéje támad, mondja is, hogy átmegy egy kis időre a szomszédos barakkba a barátaihoz. Gelu nem szól egy szót sem, csak mutatóujjával jelentőségteljesen figyelmezteti. „Am înțeles, șefu” – hadarja el gyorsan Viorel, és már onon is kifelé.

„Muszáj kordában tartanom, mert odahaza nem sok rendet tanult, amit keres, annak java részét eldorbézolja a haverjaival – jegyzi meg Gelu. – Kár érte, mert egyébként dolgozó fiatal ember.” Ezt nem pletykának, kibeszélésnek szánja, csak magyarázatként fűzi az előbbi jelenethez. Többet nem is beszél a lakótársról, akivel évek óta ismerik egymást. A saját sorsát viszont nem rejti véka alá, és ez nem bizalmat sugárzó egyéniségemnek köszönhető. Ez a fajta attitűd jellemző vonása a kint dolgozók többségének. Nehéz lenne megmondani, miért, talán úgy érzik, hogy az otthonból kiszakadva a lelki nyomorúságokról szabadabban lehet beszélni. A kimondott keserűség a mindenkori gyógyír.

Megcsörren a telefon, Gelu már kap is a készülék után. A kisebbik fia hívja, megkapták a néhány napja hazaküldött pénzt, amúgy meg minden rendben van odahaza. Ha nem is mindennap, de kétnaponként beszélnek egymással. A kisebbik fia 18, az idősebbik 21 éves. Tavaly a nagyobbikat kihozta magával

a farmra dolgozni, de annak nem smakkolt az itteni élet, hamar hazament. Odahaza azóta is munkát keres. Ezzel nyugtatgatja magát az édesapa, de titkon ő is tudja: azzal, hogy havonta küldi fiainak a szép summát, nem a javukra tesz. Amint meséli mindezt, szemében látszik a bizonytalanság, de hát mit tegyen, számára a legfontosabbak a gyermekei. Pedig pusztán pénzzel nem lehet becsületes embert nevelni. Az autót is megvásárolta nekik, a jogosítványuk megszerzésének költségeit is ő fizeti. Emiatt is csak aggódnivalója akadt, mert megtudta, hogy a faluban jogosítvány nélkül furikáznak az autóval.

Elnézést kér, mert neki még el kell készítenie a vacsorát, de ettől még tudunk beszélgetni. Csorbalevest főz, a hozzá való csirkehúst már előfőzte, csak ki kell vennie a hűtőszekrényből. Nyomon sem tudom követni, mennyiféle zöldséget aprít a levesbe, otthonról hozott, bors nevezetű ízesítő léből bőszégesen lötytyint a fazékba, majd a legvégén levestész-tát ad mindehhez. Finom illat lengi be a kis belső teret, de hazagondolva a jó gulyáslevesre, disznótoros káposztára, mégsem kérem el a receptet. Sokkal inkább ámulatba ejt új ismerősöm, amint a gasztronómiai műveletet maga elé kötényt kötve végzi, miközben vasalt konyharuhát helyez a gáztűzhely mellé. Magyarázatként mondja, sokat volt egyedül, el kellett látnia magát, és nem akart olyanná válni, mint a többség, akik gyakorta az állatoknál igénytelenebb szintre süllyednek. Aki megismeri a bűdös zokniban, koszos ágyneműben alvók világát, az italos üvegek, mosatlan edények, hányadék bűzkeverékét, az vagy kiválik, vagy észre sem veszi, és maga is lecsúszik.

Gelu fiatalon került össze feleségével, örökségül szegénység jutott számukra. Ezért úgy döntött, ezen változtatni fog. A Zsil-völgyi bányák jelentették a reményt. Dolgozott szorgalmasan, hamar elő is léptették a pelyhedző bajszerű legényt. Küldte haza a pénzt rendszeresen, jól is alakultak a dolgok. Aztán a bánya fokozatosan tönkrement, akkortól kezdett kül-

(folytatás a következő oldalon)

Munkavállalók (4.)

(folytatás az előző oldalról)

➤ földön munkát vállalni. Bár ritkábban volt a feleségével, szépen éltek, a ház is épült-szépült. A fiúgyermek is nagyocskák lettek. Megbeszélték, hogy a nej is kimegy külföldre, így ketten félannyi idő alatt előteremtik a még hiányzó pénzt. Csak a feleség másfelé, Németországba vette az irányt, mivel a legjobb barátjáné is ott dolgozott. Ahogyan az már lenni szokott, eleinte naponta beszéltek telefonon, aztán már arra hivatkozva, hogy a feleség nagyon fáradt a napi munka után, ritkultak a beszélgetések. Hat hónap után csak egy sms érkezett, válni akar, összejött kint egy férfival. Gelu elfogadta a helyzetet, annál is inkább, hogy a fiára sem tartott igényt az asszony.

Hirtelen áramszünet! Aztán Gelu valamit matat az elemlámpa fényénél, és már újra minden a régi: halkán szól a rádió, világítanak az égők. Nemcsak a szobára, hanem mindennek okára is fény derül: a szolgáltatás kártyával működik, amely meghatározott egységnyi áramfogyasztást engedélyez. Most éppen lemerítettük az egyiket. Ezek után még egy lapátnyi szimpátiával nőtt a szememben a ialomítai, hisz nemrég még azért korholt, amiért nem kapcsoltam be a radiátort. Az áramot itt sem adják ingyen!

„Nem könnyű ilyen helyzetben édesapának lenni – ismeri el bizonytalanságát –, ha kívülről álló lennék, tudnám, mi a teendő. Ha megkövetelném, amit amúgy kellene, akkor féltő, hogy elveszíteném a fiaimat. De így lehet, hogy még rosszabbat teszek, hogy csak küldöm nekik a pénzt, és nem dolgoznak, csak a bulizás érdekli őket. Igaz, a kisebbik, aki

most fog érettségizni, ígérte, hogy egyetemre megy. Legalábbis ezt mondta” – hangjából keserű kételkedés árad.

„Minden évben tervezem, hogy végleg hazamegyek, velük kellene legyek. De minden év után következik egy újabb itt, a farmon. Félek az otthoni élettől is, elszoktam már a falutól. Miből élnék meg odahaza? Ha nem lenne jól kereső állásom, a fiúk vajon hogy reagálnának rá?”

A nyíltszívű Gelu, a jó szakács, a többször kintütemmelt munkás, aki mindig mindenben a tökéletességre törekszik, szorong a jövőtől. Kimondatlanul is arra gondol, hogy a lassacskán már kirepülősorba nőtt fiai hamarosan elpártolnak mellőle. Pénzzel igyekszik időlegesen távol tartani a távoltarthatatlant: a magányt. Mert ő itt és odahaza is erre ítélte.

Már rég beesteledett, és reggel egy újabb dolgos nap kezdődik. Gelu az esti tisztálkodás és fogmosás után pizsamát húz, aludni tér. Én is elvackolom magam. Bármennyire is erőltetem, nem jön álom a szememre. Kint dübörög a szél, sűrű eső csapkodja az ablakot.

Éjfélre járhat, amikor bebotorkál a vaslui Viorel. Nem jött egyedül: ital- és cigarettabűz terjeng körülötte. A természetétől fogva fekete legényke arcát és haját még korommal sem lehetne sötétebbre színezn. Szájára teszi mutatóujját, mintha önmagát figyelmeztetné, hogy nem szabad zajt csapni, mert Gelu alszik. Lábujuhgyen téblábol el a nappaliig, lekecmereg mellém, majd ismételtelen bemutatkozik, és megnyugtat, hogy ő nagyon jó ember. Arra még biztosan emlékszik, hogy

Programajánló novemberre

A nagyváradai Szigligeti Színház társulatai ezúttal is változatos darabokkal, bemutatóval várják mind a gyermek, mind a felnőtt közönséget. A koncerteket csütörtökönként este 7-től a filharmónia Bartók–Enescu termében tartják, a bérletek érvényesek, jegyek a filharmónia székhelyén (Szilágyi Dezső, ma Moscovei utca 5. szám) válthatók hétköznapokon 11–16 óra között.

Szigligeti Színház

14., csütörtök 17 óra, Szigligeti Stúdió:
Tündér Lala;

16., szombat 19 óra, Stúdióterem:
Bardo;

29., péntek 19 óra, Szigligeti Stúdió: *Kövek a zsebben;*

30., szombat 17 óra, Szigligeti Stúdió:
Tangó;

Nagyváradai Állami Filharmónia

14., 19 óra: szimfonikus hangverseny. Műsoron: M. Bruch: *Esz-dúr, skót fantázia* (hegedűre és zenekarra), op. 46.; H. Berlioz: *Fantasztikus szimfónia*, op. 14. Vezényel Jankó Zsolt, közreműködik: Murvai Márta (Németország – hegedű).

21., 19 óra: vokál-szimfonikus hangverseny. Műsoron: L. v. Beethoven: *Karfantázia*, op. 80. és *IX., d-moll szimfónia*, op. 125. Vezényel Grigore Constantin, közreműködik Andrei Licareț (zongora), Fülöp Tímea (szoprán), Veress Orsolya (alt), Mihai Urzicana (tenor), Iustinian Zetea (basszus) és a filharmónia énekkara, karigazgató Lászlóffy Zsolt.

28., 19 óra: szimfonikus hangverseny Románia nemzeti ünnepe alkalmából. Műsoron: S. Pautza: *Táncok II. – részletek;* G. Enescu: *I., A-dúr román rapszódia*, op. 11/1.; C. Dimitrescu: *Ördögtánc;* Liszt F.: *Román rapszódia* (zongorára és zenekarra); P. Elinescu: *Román pásztorjelenet;* V. Dinescu: *Ecouri pentru Contraste* (bemutató). Vezényel Romeo Rîmbu, közreműködik Sorin Petrescu (zongora) és Doru Roman (ütőhangszerek).

➤ 28 éves, de azt már nem tudja megmondani, hogy hány éve dolgozik távol az otthonától. Megnyugtató, hogy nagyon szereti a magyarokat, és arra kér, higgyem el, engem különösképpen. Mindezt bizonyítani is szándékozik azzal, hogy másnap este engem is elvisz a barátaihoz – ígéri. A haverjai is nagyon szeretik a magyarokat – nyugtat meg Viorel.

Továbbra is alig győzöm bekasszírozni a rám zúduló dicsérethalmazt a magyar embereket illetően. De a románok is éppen olyan jók, mert mindenkit szeretnek, igaz, a bolgárokat már nem annyira, azok olyanok, mint a cigányok. Ezért jobb lesz, ha vigyázok velük – tanácsolja a barna bőrű kolléga. Mint mondja, mindent megtesz a családjáért, kislánya már betöltötte az első esztendőjét, majd mutat

fényképeket is róluk. Minden évben visszajár a farmra, de csak nyárkezdetig, mert akkortól Németországban szokott uborkát szedni. Ott jobban fizetnek. Most nincs pénze – fordítja ki a zsebeit, a haverok kártyán elnyerték tőle. De majd holnap este minden másképp lesz, akkor engem is megtanítanak játszani. Ott lehet bent cigizni, „megbuheráltak” a füstérzékelőt, meg pia is van mindig. Csak csitt – emeli ismét mutatóujját Gelu szobája felé intve.

Még szerencse, hogy a bár alacsony, de mokány termetű újsütetű ismerősöm nem túlsúlyos. Sikerül az ágyáig vonszolnom. Bűdös zoknijával együtt, ezúttal hányadék nélkül.

(Folytatjuk)

D. Mészáros Elek

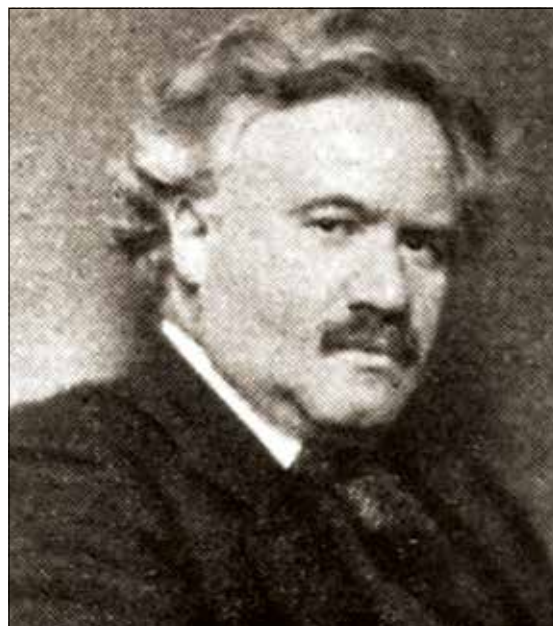
Emlékezés Jakab Dezső születési évfordulójára

Százötvenöt éve, 1864. november 4-én született Réven **Jakab Dezső**, a magyar szecessziós építészet jelentős alakja. Lechner magyaros irányzatának követője volt, Komor Marcell-lel együtt.

A révi magyar közösség, Hasas János alpolgármesterrel az élen, nem feledkezett meg településük nagy szülöttéről, hiszen 2017. augusztus havának első vasárnapján emléktáblát avattak a neves építész halálának 85. évfordulója alkalmából. Ennek szövege: „JAKAB DEZSŐ műépítész / Rév szülötte (1864. november 4. – 1932. augusztus 5.) / a magyar szecessziós építészet meghatározó alakja, / aki Komor Marcellel közösen az egykori Nagyvárad / és a Monarchia számos települését gazdagította / maradandó építészeti alkotásokkal. / Az emléktáblát Rév hálás lakossága / állíttatta halálának 85. évében”.

Jakab Dezső felsőfokú tanulmányait a budapesti Királyi József Műegyetemen végezte, ott szerzett oklevelet 1893-ban későbbi munkatársával, Komor Marcell-lel együtt. Ezután tanulmányutakon járt Németországban, Olaszországban, Franciaországban, Angliában, Hollandiában és Belgiumban. Fiatal építészként több építészirodában szerzett gyakorlati

A Fekete Sas palota főhomlokzata

Jakab Dezső műépítész

ismereteket. Id. Francsek Imrénél már Komorral együtt dolgozott. Később a Korb és a Pecz irodában is megfordult. 1896-ban a Földművelésügyi Minisztérium kiállítástervezői osztályára került, és megtervezte az ezredéves kiállítás több épületét, a többi között az őstermelés ágait bemutató pavilonokat. Az ezredéves kiállítás tervezőirodájában vezető tervező volt, majd rövid ideig Lechner Ödön műtermében is dolgozott.

1897-ben közös irodát nyitott Komor Marcell-lel, és 1918-ig minden tervet közösen készítettek. Több pályázatot nyertek, és terveiket nagyrészt meg is valósították, például a marosvásárhelyi kultúrpalotát és városházát, a szabadkai városházát és zsinagógát, a pozsonyi és a dévai színházat, a budapesti Liget Szanatóriumot (Benczúr u. 47.), a volt Park Szanatóriumot (Dózsa György út 84.).

1918-tól Sós Aladárral dolgozott. Együtt tervezték az óbudai izraelita hitközség bérházát és templomát (Frankel Leó u. 49.), a szabadsághegyi szanatóriumot s több magánvillát. Társtervezője volt Komor Marcell-lel és Márkus Gézával a Népopera (utóbb Városi

Színház, ma Erkel Színház) épületének. Komor Marcell-lel és Sós Aladárral együtt tervezték az Országos Társadalombiztosító Intézet Fiumei úti székházát, Budapest első toronyházát (1930). Művein Lechner Ödön „magyar építőstílusának” hatása mutatkozik.

Szobor- és emlékműpályázatokon is részt vett. (Budapest, Kossuth-mauzóleum terve, 1902, Komor Marcell-lel és Vedres Márkkal; Kossuth-szobor terve, 1908, Komor Marcell-lel és Kallós Edével).

Cikkei jelentek meg: *Angol kertvárosok (A Ház, 1909. 4–5., 81–87.)*; *A mai korszerű építészetéről (Vállalkozók Lapja, 1929. jan. 9., 3–4., 1929. jan. 16. 3–4.)*; *Die Gefolgschaft Edmund Lechners (A Műgyűjtő, 1930. 8–9., 245–247.)* címmel. Munkásságáért a Magyar Mérnök és Építész Egylet nagy arany és ezüst érmét nyerte el. Budapesten hunyt el 1932. augusztus 5-én.

Várallyay Réka *Komor Marcell – Jakab Dezső* című könyvében ez áll: „Jakab meggyőző erejű, lendületes, rajongó ember hírében állt. Hirtelen lobbanó, dacos, örökösen elégedetlenkedő természet, akinek a gondolkodásmódja is merőben egyéni. Érzelmeinek hatása alatt, mindig rögtönözve beszélt, így nem csoda, ha olykor elvetette a sulykot, amivel sokszor heves ellenszenvet váltott ki maga ellen. De becsületesen és férfiasan állta a gátat. Sőt, mondhatnám, várta is a harcot, mert ekkor volt igazán elemében. A rettenthetetlen bátor szókimondás sok ellenfelet, de még több tisztelőt szerzett neki” – emlékezett rá Magyar Vilmos.

Komor Marcell és Jakab Dezső közös nagyváradi alkotásai:

– Adorján-ház I. (1903), Színház (ma Patrioților) u. 6.;

– Adorján-ház II. (1905), Színház (ma Patrioților) u. 4. (Mindkét ingatlan külsőleg és belsőleg is nagyon elhanyagolt állapotba került. Ezért is számít igazán jó hírnek, hogy Emődi Tamás műépítész igen hitelesen elkészítette mindkettő felújítási tervét, s vélhetően rövidesen meg is valósítják.);

– Stern-palota (1905), Fő (ma Republicii) u. 10. és 10/A. Ezt a bérházat nemrég példásan felújították, bár a tetőzeten a bádogosmunka nem úgy sikerült, ahogyan kellene.

– Ipar- és Kereskedelmi Kamara (1907), Dudek sikátor (ma Duiliu Zamfirescu utca) 3.

A Stern-palota

(Eltelt már talán egy évtized is ennek a műemlék épületnek a rehabilitációja óta, de még ma is megfelelő a külalakja.);

– Fekete Sas palota (1908), Szent László (ma Unirii) tér 2–4. (Nemrég fejezték be a külső felújítását, beleértve a passzázst is. A munkálatok alatt felmerült gondok ellenére végül is szép munka valósult meg. Hátravan még a belső rehabilitációja, a többi között az egykori vigadó helyiségéé is, amelyet a mai generáció színházteremként ismer.);

– Okányi-Schwartz-villa (1911), Szaniszló (ma M. Eminescu) u. 25/A. (Ezt az ingatlant is a közelmúltban újították fel, és bár szecessziós stílusúnak tartja a szakirodalom, az évtizedek során a stílusára jellemző homlokzati díszítések eltűntek, s azokat az eredeti tervrajzok hiányában nem sikerült rekonstruálni.).

Mivel a múlt évi novemberi számunkban a Komor Marcell születési évfordulója alkalmából közölt cikkünkben részletesen ismertettük az építészpáros fenti váradi alkotásait, ezúttal eltekintünk ettől.

Péter I. Zoltán

Előtérben az egykori Ipar- és Kereskedelmi Kamara székháza

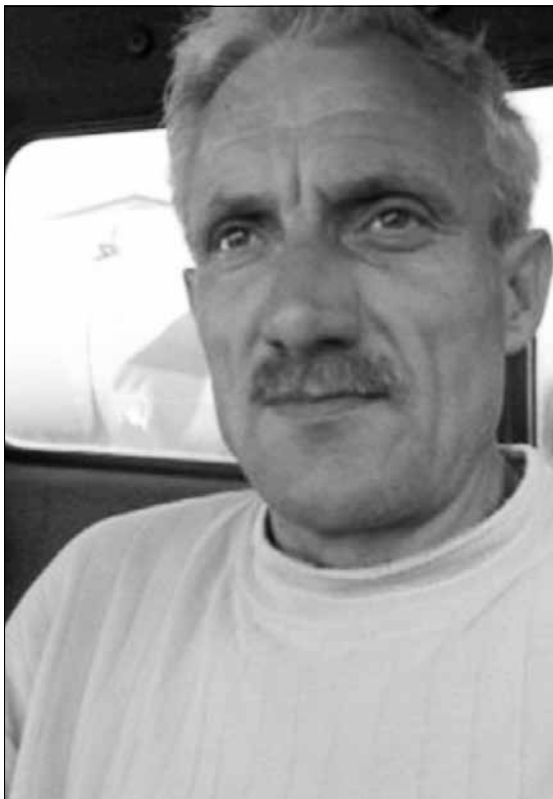
Bozóky László akadémikus

A sugárfizika legjelesebb magyar kutatója egyike volt annak a Nagyváradon született 36 kiválóságnak, aki akadémiai szinten művelte a tudományokat. A korszerű sugárfizikai kutatások iskolateremtő alakja jelentős eredményeket ért el az elektromágneses, ionizáló és radioaktív sugárzások elméleti alapjainak, valamint gyakorlati vonatkozásainak feltárásában, számos sugárvédelmi, orvosfizikai eljárás és berendezés kifejlesztése fűződik nevéhez.

Tekintélyes nagypolgári-értelmiségi család sarjaként látta meg a napvilágot 1911. május 4-én Nagyváradon. Nagyatya, Bozóky Alajos professzor (1842–1919) jogász, jogtörté-

nész, a váradi Királyi Jogakadémia római és egyházi tanszékének tanára, a tanintézet igazgatója volt, számos jogi, államtudományi, történeti, társadalmi és közművelődési tanulmány szerzőjeként került a város szellemi panteonjába. Édesapja Bozóky Gyula (1878–1954) honvédtiszt, édesanyja Mártonffy Gabriella volt.

A nagyapa halála után, a román hadsereg bevonulását, az impériumváltást követően családja kényszerűségből elhagyta Nagyváradot, és a Pest megyei Gödre költözött. Középsiskolai tanulmányait a váci piarista gimnáziumban végezte kiváló eredménnyel. Főleg a reáliák, a matematika és a fizika terén jeleskedett. A fizikát nem kisebb tanárszemélyiség, mint Öveges József kedveltette meg vele, négy esztendeig oktatta őt. 1930-tól a Pázmány Péter Tudományegyetem matematika-fizika szakán végezte felsőfokú tanulmányait, 1935-ben megszerezte a tanári képesítést, 1936-ban pedig bölcsészdoktori oklevelét.

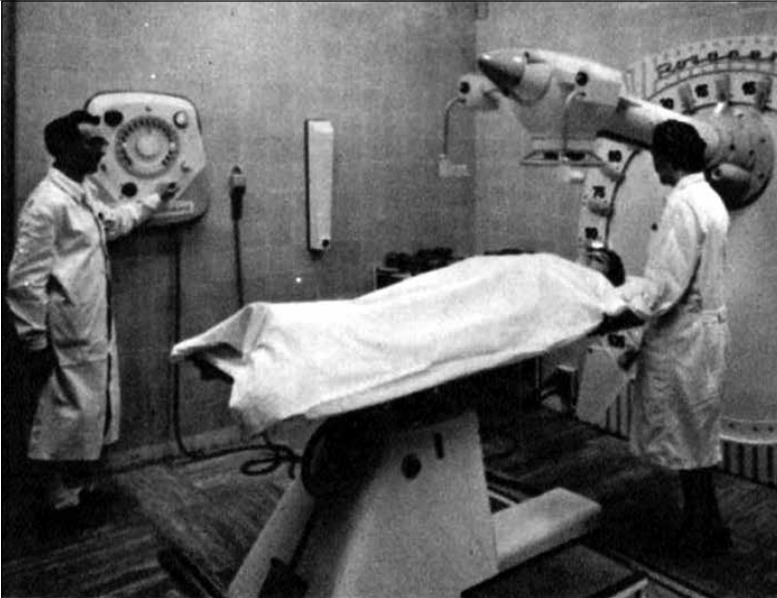

Bozóky László

Töretlen tudományos karrier

1935–1936-ban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem kísérleti fizikai intézetében volt Pogány Béla professzor tanársegédje. Később Németország legjobb egyetemén képezte magát tovább. 1936–1937-ben Budapest székesfőváros ösztöndíjasaként a berlin-dahlemeri Vilmos Császár Fizikai, Kémiai és Elektrokémiai Intézet magfizikai laboratóriumában a Nobel-díjas Otto Hahn, a nukleáris kémia atyja mellett, illetve a Berlieni Egyetem sugárzástudományi intézetében Walter Friedrich biofizikus, az egyetem rektora irányítása alatt végzett kutatómunkát. Berlinben orvosfizikai, radiológiai és dozimetriai továbbképzésben részesült.

Külhoni tanulmányútját befejezve hazatért, és 1937-től 1949-ig az Eötvös Loránd Rádium és Röntgen Intézet fizikai laboratóriumában dolgozott. 1949-ben laboratóriuma az Országos Onkológiai Intézet szervezeti egysége,

Az MTI fotóján Magyarország első olyan kobaltágyúja látható, amely mozgó besugárzást is tudott végezni. A professor szabadalmaztatta és a Medicor Művek gyártotta le. A cég 1958-ban szintén Bozóky tervei alapján készített először kobaltágyút

sugárfizikai osztálya lett, immár ennek vezetőjeként irányította a kutatómunkát egészen 1982-es nyugdíjazásáig. Ezzel párhuzamosan 1952-ben a Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutatóintézetében is megszervezte a radiológiai osztályt, ennek 1959-ig vezetője volt. 1960-tól 1967-ig az Országos Atomenergia Bizottság (OAB) Izotóp Intézetében is dolgozott mint tudományos munkatárs és szakértő, 1967 után pedig az OAB tudományos tanácsának munkájában vett részt.

Kutatói pályája mellett egyetemen is tanított. 1945-től tanársegéd volt, 1950–1951-ben pedig magántanárként oktatott a budapesti műegyetemen. 1952 után újra megbízott tanárként adott elő sugárfizikát a műegyetemen, 1965-től pedig címzetes egyetemi tanárként oktatott az Eötvös Loránd Tudományegyetemen is. Budapesten hunyt el, 1995. december 12-én.

Tudományos munkásságának vázlatja

Pályája elején spektroszkópiai kérdésekkel foglalkozott, de berlini kutatásai során érdeklődése a magfizika és a sugárfizika felé fordult. Ettől kezdve munkássága alapvetően a sugárfizika és a sugárvédelem elméleti, illetve a sugárforrás-technika gyakorlati kérdéseire irányult. Behatóan tanulmányozta a kisebb energiájú elektromágneses, az ionizáló, a röntgen- és a gamma-sugárzás, a radioaktív izotópok, az atommagsugárzás sugárfizikai problémáit, a sugárzáseloszlás és -szóródás jelenségeit, valamint eljárásokat dolgozott ki az emberi szervezetbe bejutott, ún. inkorporált radioaktív anyagok meghatározására. Különösen jelentős eredményeket ért el az elnyelt

sugárdózis mérésének (dozimetria) módszertanában, a dóziseloszlás síkbeli ábrázolásában (izodózisgörbék), dozimetriai mérőműszerek tervezésében. Az ő tervei alapján készült el 1958-ban az első magyarországi kobaltágyú. 1962-ben az ő vezetésével alakult meg az Eötvös Loránd Fizikai Társulat első szaktudományos, sugárvédelmi szakcsoportja. Tudománytörténeti érdeme, hogy a '70-es évektől kezdve szorgalmazta a számítógépes besugárzás tervezést.

A sugárvédelem fejlesztője

Elméleti fizikai kutatásai mellett gyakorlati szempontból is tanulmányozta a különböző sugárzástípusok ipari, orvostudományi (radiológiai) és mezőgazdasági alkalmazásának lehetőségeit. Különösen a sugárkezelés kérdései foglalkoztatták, új sugárzás kibocsátó berendezéseket, ún. sugárforrásokat és több besugárzási módszert, korszerű sugárvédelmi technológiát dolgozott ki például a nőgyógyászati kezelésekhez. Sugárvédelmi, illetve radiológiai mérőműszerek és izotóplaboratóriumi eszközök egész sorát fejlesztette ki, tíz szabadalmaztatott berendezés, illetve eljárás kötődik a munkásságához.

Az 1930-as években bevezette a filmdozimetriai ellenőrzés módszerét, s ő építette meg Magyarországon az első abszolút röntgendózsist meghatározó műszert (1934–1938); utóbbit negyedszázadon át alkalmazták a radiológiában. Egyik jelentős fejlesztése a Gravicert néven szabadalmaztatott, a kezelőszemélyzet számára teljes sugárvédelmet lehetővé tevő kobaltágyú (1958), valamint ennek továbbfejlesztett változata, az egész testet besugárzó, mozgó mezős Rotacert (1963) volt. Ezeket a Medicor Művek gyártotta belföldre és exportra egyaránt.

Radioizotóp-kutatásainak gyakorlati vetületeként 1957 és 1960 között az irányításával jött létre az első magyarországi izotóptemető Solymáron. 1955-től elnökként irányította a Magyar Szabványügyi Hivatal magyarországi és nemzetközi sugárvédelmi szabványrendszerét kidolgozó állandó bizottság munkáját.

Tudományos pályája során könyvei, egyetemi jegyzetei mellett közel kétszáz szakkikket, tanulmányt, valamint hatvan kisebb közleményt írt. Kiadója és szerkesztője volt a *Sugárvédelmi Tájékoztató* című lapnak.

Szilágyi Aladár összeállítása

A Berettyó mellől az Atlanti-óceánhoz

Évekkel ezelőtt, egy véletlennek köszönhetően ismertem meg a paptamási származású, ma Franciaországban, La Baule-Escoublac városban élő **Tóth Angélát** – első férje után Márton, második férje után Fruchard. Testvére, a Paptamásiban élő Tóth Lajos hívott, kísérem el Tamási ifjúsági futballcsapatát La Baule-ba, ahová testvére hívta meg őket egy ottani labdarúgótornára. Ez 2007-ben történt, és 2014-ben újra alkalmam volt odautazni. Szoros barátság alakult ki közöttünk, s legutóbb Angéla asszony családotul meghívott egy franciaországi látogatásra.

Szeptember közepén öten indultunk el a Franciaország atlanti-óceáni partvidékén fekvő La Baule-ba: a lányom, a vejem, a két unokám és jómagam. A debreceni repülőtérrel indulva Párizsban, a Beauvais légikikötőben értünk földet, onnan bérelt autón tettük meg az utat a szállodáig. Másnap a Versailles-i kastélyt kerestük fel, és több épületet bejárva mintegy öt órát töltöttünk el ott. Bérelt autónkkal estére értünk La Baule-ba, a vendéglá-

Tóth Angéla, a házigazdánk (balra) és sógornője, Tóth Ilona, finomságokat készít

Készülődés a magyar este, a bográcsokban fő a gulyás

tónk családja tulajdonában lévő, négycsillagos L'Eden kempingközpontba. Nagy szeretettel fogadtak bennünket, és ottlétünk négy napján végig szíves vendéglátásban volt részünk. Reggelire, vacsorára meghívott vendégek voltunk, amit ezúton is nagyon szépen köszönünk. Két lakókocsit bocsátottak rendelkezésünkre. Úgy terveztük, hogy mindennap – házigazdánk javaslatára is – a szálláshelyünkről indulva felkeresünk egy-egy különleges látványosságot.

Először a közeli Atlanti-óceán-partra mentünk. A látvány lenyűgöző volt, ám csak a lábunkat mártottuk be az óceánba, mert a víz nagyon hideg volt, fürdés kizárva. Még aznap felkerestük a Le Croisic városában található Océarium akváriumot. Szerencsénkre éppen akkor etették a pingvineket, a hatalmas akváriumban élő cápákat és más vízi állatokat. Főleg a két kis unokámnak, Emmának és

A kemping főépülete, egyben a család otthona

Alicének tetszett mindez, de nekünk, felnőtteknek is. Útban visszafelé kilométereken át csodálhattuk az óceán szépségét, nagyságát a Côte sauvage-nak (Vad part) nevezett sziklás tengerparton, amelyet aztán La Baule-nál felvált a finom homokos strand; egyesek szerint ez Európa egyik legszebb tengerpartja.

A következő napon Noirmoutier szigetére látogattunk el. Számunkra ez azért is érdekes, mert az I. világháború idején az itteni fogolytáborba internálták Kuncz Aladár író. A *Fekete kolostor* című regényében elevenítette fel az 1914–1916 között itt töltött két esztendő. Sajnos a vár – ma múzeum – ottjártunkkor épp zárva volt. Érdekesség, hogy a szigetre az óceán fölött épült hídon mentünk át, de visszafelé, mivel apály volt, a tengerfenéken több mint 1000 évvel ezelőtt kialakított kövesúton jöhettünk, száraz lábbal.

Másnap nagy fába vágtuk a fejszénket: a szálláshelyünktől mintegy 200 kilométerre északra, Normandia partjain levő Mont-Saint-Michel (Szent Mihály-hegy) szigetet kerestük fel. Néhány hónappal ezelőtt már írtam lapunk hasábjain erről a gránitszigetről.

Házigazdánkkal, Tóth Angélával elfoglaltsága miatt csak ott-tartózkodásunk utolsó reg-

gelén tudtunk leülni beszélgetni. Elmondta, hogy férjét, Philippe Fruchard-t Romániában ismerte meg, még 1991-ben.

– A férjem turistaként gyakran járt Romániába, ott ismerkedtünk meg, majd hívott, hogy jöjjenek ide dolgozni. Amikor eljöttem, kiderült, hogy nem elég csak egy hónapot maradni. Ezért azt beszéltük meg, hogy munkaszerződést kötünk, de azt akkor még nem engedélyezték. Akkor úgy döntöttünk: összeházasodunk. 1995 augusztusában nem sokan hittek ennek a házasságnak a tartósságában. Amikor idekerültem a kempingbe, csak sátorlapok voltak itt, meg tizenvalahány lakóház, azok is már mind elavultak. Később mindet eladtuk, majd újakat vettünk, a sátorozóhelyeket pedig átalakítottuk, hogy a házakat szépen kialakított utcákon tudjuk elhelyezni. Most 150 kempingházunk van, mind összkomfortos: ivóvíz, szennyvíz-elvezetés, fűtés, áramszolgáltatás, televízió van bennük. Egyszóval minden kényelem, amire szüksége van az embernek a nyugodt pihenéshez. Ha elavulnak a házak, újakra cseréljük őket. Amióta ezeket ily módon használjuk, úgy vélem, legalább négyszáz házat már felállítottunk ezen az öthektáros területen. Teljesen átalakult az addigi kemping, aki azóta nem járt itt, fel sem ismeri.

Angéla asszony azt is elmondta, hogy amikor belekezdtek a táborfejlesztésbe, három alkalmazottjuk volt, most 22 van. Köztük magyarok is, akik évek óta visszajárnak.

– Vannak, akik hat hónapig, mások nyolc, esetleg csak két hónapot dolgoznak itt. Rendszeresen minden nyári szezonban itt van Papatmásiból a sógornőm, ő ilyenkor mindenben segít. Az egyik régi alkalmazott István, ő marosvásárhelyi születésű, most az unokaöccse is itt dolgozik, ők kiváló szakemberek sok területen, reájuk mindenben lehet számítani. Ahhoz, hogy időt nyerjünk, az udvaron látható elektromos kisautókkal közlekednek az alkalmazottak a táborban, mivel gyalog lejárnák a lábukat. Egy idő után rájöttem, hogy a franciákkal elég nehéz dolgozni. Itt mindent kell csinálni, ha szükség van rá, kertészkedni kell, de takarítani is, a villanszereléshez is kell értened, vagy gondozd a strandot, mert az is van. Sőt most már néhány éve fedett uszodánk is van, meleg vízzel.

Magunk is felkerestük a fedett uszodát, igazi gyöngyszeme a tábornak. Angéla asszony az egész vállalkozás lelke; reggeltől estig intéz-

(folytatás a következő oldalon)

Utcaát alkotnak a kempingházak

A Berettyó mellől az Atlanti-óceánhoz

(folytatás az előző oldalról)

➤ kedik, szervez, az üzletben is besegít, sőt kora reggel a kenyérsütés is az ő feladata. Ugyanis boltjukban házi kenyeret is árulnak. Legfőbb segítője az első házasságából származó felnőtt lánya és fia, Zsuzsanna meg Zoltán, illetve Sarolta, a francia férjével közös gyermeke. Zsuzsa számítógépes tudásával rendezi a marketinget, tartja a kapcsolatot az idegenforgalmi partner cégekkel. Ő készíti el a hirdetések is, a naprakész nyilvántartást a szabad helyekről, árakról. Ma már nem telefonon, levélben foglalnak szállást az emberek, minden az interneten zajlik, és ez a Zsuzsa munkája. De Zoltánnak és Saroltának is megvannak a maguk feladatai.

– Mindenbe nagyon hamar bele kellett jönnöm, mert a férjem a mindennapos ügyintézkést nem nagyon szerette csinálni. Ha előbbre akartunk jutni, vállalnom kellett a vezetői teendők elvégzését. Itt mindenhez kell hogy értsen az ember: ha szükséges, legyen cukrász, de a titkárnői feladatokat is lássa el, tartsa a kapcsolatot a bankokkal, és mivel mindig végzünk beruházásokat, tárgyalni kell az építészekkel, a kivitelezőkkel. Ha kell, beállok a konyhába. Nyáron minden héten egy-egy nagy estét tartunk: magyar, spanyol, algériai estet. Általában száz embernek főzünk ilyenkor, a kemping lakói megkóstolhatják az illető népek jellegzetes ételeit – a bográcsost, a paellát, a kuszkuszt –; ott is én vagyok a mindenes.

Île de Noirmoutier várába internálták az első világháború alatt Kuncz Aladárt

A magyar estekre felszerelték magukat bográccsal, abban főzik eredeti recept szerint a gulyást. Egyéb, a magyar konyhára jellemző étek is terítékre kerülnek, például a háziasszony maga készíti a túrót, s abból rétest. Konyhakertet is kialakítottak, paradicsomot, paprikát és más zöldséget természetesen saját fogyasztásra és a vendégeknek. Ezzel is ő foglalkozik. De vannak állataik is, kecskék, pónik, libák, kacsák, csirkék.

Szeptember második felében minden kempingháznak volt lakója. Vendéglátónk szerint ez annak is köszönhető, hogy a térségben triatlonverseny zajlott. Ezt évente megrendezik, s a versenyzők és szervezők egy részét ők szállásolják el. Angéla asszonyt emlékeztettem

Apály az Atlanti-óceán partján. A tengerfenéken kövezett út

Pingvinetetés a Le Croisic városában található Océariumban

A Versailles-i kastélyt is felkerestük

Bonaparte
Napóleon császár
síremléke
az Invalidusok
dómjában

első találkozásunkra, a tamási focicsapat meghívására, és megkérdeztem, ma mit jelent neki Paptamási.

– Azt, hogy hazamegyek, ott él a testvérem, az a szülőföldem, és kötődöm hozzá. De ugyanígy vagyok Nagyváraddal, ahol húsz évet éltem.

Házigazdánk elárulta, hogy lassan szeretne visszavonulni a mindennapi tevékenység-

A párizsi
Louvre múzeum
látványosságai

től, átadni a szerepet a három gyereknek, de azért, ha szükség lesz rá, besegít.

– A számlákat otthon is meg tudom csinálni. Úgy szeretnénk, hogy a telkünön egy év múlva elkészüljön a családi ház, amely már épül, s akkor oda költözünk.

Vasárnap reggel búcsúztunk a családtól, az útra is elláttak bennünket minden jóval, szeretettel váltunk el egymástól. Párizsba indultunk, két napot szántunk a felfedezésére, de csak egy lett belőle, mivel a második napon eleredt az égi áldás. Szerencsére a hétfői napot maximálisan kihasználtuk. Elsőként Napóleon síremlékét kerestük fel az Invalidusok dómjában. 1861 óta nyugszik itt szarkofágban a császár, egy felülről nyitott, kör alakú altemplomban, hogy mindenki, aki a sírhoz lép, lefelé nézzen, azaz meghajoljon előtte.

Innen a Louvre múzeumba siettünk, ezzel is régi álmunk valósult meg. Aki a Louvre-t meg akarja látogatni, annak nagyon türelmesnek kell lennie, mivel rendkívül sok a látogató, és hosszú sort kell kiállni a bejutásig. Mintegy négy órát töltöttünk a múzeumban, sok mindent láttunk, a felsorolásukra nincs hely. Onnan gyalog indultunk Párizs jelképéhez, az Eiffel-toronyhoz, úgy ütemezve a sétánkat, hogy akkorra érjünk oda, amikor már ki van világítva. A 300 méteres torony fényáradatban mutatta meg szépségét. A vejemet és a két kicsi unokámat repítette fel a lift a legmagasabb látogatható szintre, a harmadik emeletig. Nehéz volna leírni, a két gyerek hogyan áradozott a látottakról.

Másnap este repültünk vissza Debrecenbe, éjjel értünk Nagyváradra. A több mint egyhetes kirándulásunk felejthetetlen lesz számunkra, a gyerekek azóta is kérdezik: mikor megyünk már újfent Franciaországba?

Déner Ferenc

Margitta nem maradt könyvüzlet nélkül

Manapság egyre kevesebb emberről lehet azt mondani, hogy könyvmoly, de szerencsére az olvasás nem ment ki teljesen a divatból. Egy jó könyv olvasásának élménye ugyanis pótolhatatlan. Lehet internetes felületeken is olvasgatni, de azért az nem az igazi.

A magyar könyvesboltot Margittán 1994-ben az RMDSZ-székházban nyitotta meg Takács Mária Magdolna magánvállalkozó, és sikeresen működtette tavaly decemberig, amikor nyugdíjba vonult. Jól és ügyesen dolgozott, erről tanúskodott, hogy mindig voltak vásárlók, és ő megélt a vállalkozásából. Magyar nyelvű könyveket csak itt lehetett kapni, de magyar sajtótermékeket, továbbá papírt és írószert is árusított.

A városnak volt még egy könyvüzlete, ott főképp román nyelvű könyveket forgalmaztak, de nagyon kevés sikerrel. Ez a szegényes árukészletnek és talán szakmai hiányosságnak is betudható. Tulajdonosa, a Fogyasztási Szövetkezet ezért összevonta az elektromos és vasáru forgalmazó bolttal, a készletet azonban nem frissítette. Így aztán ez a könyvüzlet gyakorlatilag megszűnt. Könyvkészlete mind a mai napig elfekvő áru, de vásárló nem akad rá. Ma már a boltnak új tulajdonosa van, de ő sem a könyvek terén képzeli el a fejlesztést.

Mindig sok az érdeklődő

Balázs-Kercsó Judit a pult mögött

A magyar könyvesbolt igyekezett pótolni az űrt, és román nyelvű könyveket is kezdett forgalmazni, főként házi olvasmányokat. Mivel egyedül maradt a könyvárusításban, ez lett „A könyvüzlet”. Éppen ezért érte volna nagy kár a város olvasni szerető lakóit, ha ez is megszűnt volna. Egy ideig fennállt ez a veszély, mivel nem tolokodtak a vállalkozók a további működtetéséért. Mária asszony és az RMDSZ vezetősége közös erővel kereste az utódot, kevés sikerrel. A vállalkozók úgy gondolták, manapság könyvforgalmazásból nem lehet megélni. Ám a kitartó keresés végül sikerrel járt: a könyveket és az olvasást szerető Balázs-Kercsó házaspárt meggyőzték, hogy működtesék a boltot. Ők addig is kereskedelemmel foglalkoztak, csak más áruval.

Ez év elején átvették a teljes árukészletet, így az üzlet továbbra is fennáll és virágzik, csak a leltározás néhány napjára zárt be. A régi tulaj szívesen átadta tapasztalatait, egy ideig naponta bejárt, hogy segítsen az indulásnál. A házaspár közösen végzi a munkát, az elárusítást Judit asszony vállalta. Kereskedői vénával van megáldva, nagyon kedves, előzeny és közvetlen a vevőkkel. Az eltelt hónapok alatt kiderült, hogy ennek a könyvüzlet-

A legaktívabb
vásárlók a diákok

nek, a megcsappant olvasási kedv ellenére is, van jövője.

– *Mi motiválta döntésüket, hogy könyvkereskedők legyenek?* – kérdeztem Balázs-Kercsó Juditot.

– Huszonhét éve dolgozom kereskedőként. Eddig főként ruhaneműt forgalmaztunk. Megvan a kellő tapasztalatom ezen a téren. Amikor megtudtam, hogy könyvekkel foglalkozhatunk, úgy gondoltam, itt az ideje a váltásnak. Nagyon szeretem a könyveket, szeretek olvasni, ezért közelebb állnak hozzám, mint a ruhák. A forgalmazott könyvek közül sokat én is olvastam, így tudom ajánlani vagy véleményem mondani róluk vásárlóinknak.

– *A kínálat maradt a régi?*

– Igen. Minden, ami eddig volt, ezután is kapható lesz. Magyar nyelvű könyvek minden mennyiségben, szótárak, folyóiratok, heti- és napilapok, térképek, naptárak, papír és írószer, iskolatáska. Román nyelven főként a házi olvasmányok. Kínálatunkban valamennyi korosztály találhat neki tetsző olvasmányt. Ha

egy keresett könyv éppen nincs a polcon, kérsre megrendeljük. Az a könyv, ami forgalomban van, nálunk elérhető. Sajtótermékeink skálája is széles, itthoni és magyarországi lapok egyaránt megtalálhatók nálunk. Több beszállítónk van, de mi magunk is megyünk áruért. Igyekszünk minden kívánságnak eleget tenni. Kis árréssel dolgozunk, éppen csak annyival, hogy megélhessünk belőle.

– *Korcsoport szerint hogyan oszlanak meg a könyvvásárlók?*

– A legaktívabbak az iskolás gyerekek. Ők nemcsak könyvet, de írószert és füzetet is vásárolnak. Margitta legaktívabb civil szervezete, a Horváth János Társaság évente több szavalóversenyt rendez, és a legtehetségesebbeket könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazza. Így a gyerekek maguknak választhatják ki a köteteket. A diákokat a nyugdíjasok követik, ők együtt a vásárlók 80 százalékát adják. A középkorúak inkább ünnepek előtt vásárolnak könyvet. Az előző tulajdonos szerint karácsony előtt a legnagyobb a forgalom, reméljük, ezt mi is megtapasztaljuk. A másik forgalmas periódus az iskolakezdés ideje. Igyekszünk az üzlet jó hírét és közkelettségét megtartani, sőt talán még fokozni is tudjuk majd... Hosszú távra rendezkedünk be, úgy gondolom, mi is itt maradunk nyugdíjba vonulásunkig.

Balázs-Kercsó Istvánnak köszönhetően néhány szolgáltatással bővül a könyvesbolt. Vállalkozásuk ugyanis cégalapítással, céges adatok változtatásával kapcsolatos ügyintézővel, élet-, vagyon- és gépjármű-biztosítással is foglalkozik. Karácsony táján, ha valaki betér üzletükbe ajándékot vásárolni, egy füst alatt a biztosításokat is megkötheti.

Szőke Ferenc

A Balázs-Kercsó
házaspár

Nagyváradai újságíró a MÚRE élén

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) októberi, szakmai tanácskozással egybekötött tisztújító közgyűlésén lapunk igazgatóját, **Szűcs Lászlót** választotta elnökének.

Mint már annyiszor, ezúttal is a Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ volt a helyszíne az újságíró-találkozónak. A háromnapos eseménysor nyitányaként október 4-én, pénteken a második mandátumának végéhez ért **Rácz Éva** elnök és a két alelnök, **Gáspár Sándor** és **Szűcs László**, valamint az igazgatótanácsi tagok beszámolójára került sor, ezeket a közgyűlés elfogadta. Ezután javaslatok hangzottak el az új vezetőségi tagok személyére, megválasztásuk titkos szavazással történt.

A következő három évben Szűcs László elnökletével tevékenykedik az egyesület, munkájában elsősorban a két alelnök, **Simonffy Katalin** televíziós újságíró és **Újvári Ildikó**, a Kolozsváron megjelenő *Szabadság* napilap főszerkesztője fogja segíteni. Az Igazgatótanács összetétele csak részben változik az előző ciklushoz képest: a szöványért továbbra is **Forró László**, a román közzérádió alkalmazottja felel, a Székelyföld médiafelelőse pedig **Szucher Ervin**, a *Krónika* munkatársa maradt. **Vicsi Judith**, a *Szilágyság* hetilap volt

A leköszönt vezetőség: Gáspár Sándor, Rácz Éva és Szűcs László

A szerző felvétele

Szűcs László első beszéde elnöki minőségében

főszerkesztője a Partium és Kolozs megye felelőse lett. Az oktatási ügyeknek mostantól Rácz Éva a testületi megbízottja. Becsületbíróként **Sarány Istvánnak**, a *Hargita Népe* főszerkesztőjének szavaztak bizalmat, **Maksay Magdolna**, a Kolozsvári Rádió szerkesztője alelnökké, **Bögözi Attila** pedig a testület titkárává avanszált. Az etikai bizottság tagjainak **Balázs Bencét**, **D. Mészáros Eleket**, **Kacsó Sándort**, **Kövér Tamást**, **Tomcsányi Máriát** és **Urbán Izabellát** választották; póttag **Bajna György**.

Az elnöki tisztségből leköszönő Rácz Éva nem kis nosztalgiával idézte fel a vezetése alatt történt eseményeket, mindvégig megőrizve mondanójának beszámoló jellegét. A többi között szólt az egyesület honlapjáról, illetve az évenként megjelenő, egy-egy térséget bemutató riportkötetéről. Szűcs László elnöki célkitűzéseit három szóba sűrítve ekként fogalmazta meg: bizalom, csapatmunka, szolidaritás. Mindemellett szólt az újságírás szeretetéről, az általa harminc éve űzött „ipar” stációit elevenítve fel, a csalódásokról

A szerző felvétele

és az újrakezdés bátorságáról. A szakma alulfizettségéről kifejtette, hogy az újságírás rég elveszítette az 1990 után megszerzett-visszaszerzett társadalmi elismertségét. Ezzel arányosan a kollégák által produkált írások színvonala is romlott, ami annak is betudható, hogy kiesnek munkafolyamatok, nincs mindenhol korrektor, szerkesztő, sok a pályaelha-

A MÚRE idei díjazottjai az előző és a mostani elnöki társaságában

Magyari Sára színvonalas szakmai előadást tartott

gyó. Az újságíró és a politikum viszonyának kapcsán kihangsúlyozta előbbinek a kiszolgáltatottságát. Ezen a területen változtatásokra van szükség, ami egyrészt szakmai szolidaritással elősegíthető. Az egyesület vonzóbbá tétele is feladata az új vezetésnek további kapcsolatok kiépítése, valamint a már meglévő tartalommal való feltöltése révén. A szakmai

A munka mellett kocsikázásra is jutott idő

közélet

képzések tárházának kibővítése is jövőbeni feladat, ahogyan a kisebb szakmai rendezvények támogatása is. Az egyesületben erősíteni kell az Igazgatótanács és a Becsületbíróság közötti munkakapcsolatot, gyorsabb reagálásra van szükség a médiaetikai ügyek kezelésében – fogalmazott Szűcs.

A találkozó második napján **Magyari Sára**, a Partiumi Keresztény Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszékének docense *Sajtónk és nyelve* címmel tartott tartalmas vitaindító előadást, majd kerekasztal-beszélgetés zajlott a témában. Ezt követően könyvbemutatóra került sor, amelynek során egyebek mellett a MÚRE legújabb riportkötetét, a *Nem tömb, nem szórvány: Szilágy* címűt vehették kezükbe a jelenlévők.

A szombat délután szekeres kirándulással folytatódott. Akinek kedve szottyant a kocsikázáshoz, kilátogatott a Güdüc tanyára, ott gyógynövényekkel lehetett ismerkedni, gyógyteákat szűrészölgetve házi lekvárt ízlelgetni.

A találkozó során kiosztották az idei nívódíjakat. A MÚRE Életműdíjjal jutalmazta **Ágopcsa Mariannát** (Szatmárnémeti), az írott sajtó Nívódíját **Gáspár-Barra Réka** (Déva) vehette át, míg az audiovizuális sajtó kategória díjasa a Román Televízió magyar adása (Bukarest) lett. A magyar-román megbékélés elősegítéséért járó Pro Amicitia díjra ezúttal **Stefan Bothot** (Temesvár) érdemesítették. **Kupás János** (Szováta) médiamenedzseri különdíjat vehetett át. Az ünnepi est folyamán kiosztották a Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ díjait is. Az első alkalommal odaítélt Pro Cultura et Arte díjat **Szekeeres Attila István** vehette át, a Pro Cultura et Arte különdíjjal **Léphaft Pált** jutalmazták. Szűcs László bejelentette, hogy új kategóriával bővül az elismerések sora. A közel-múltban elhunyt Benkő J. Zoltán emlékére a MÚRE díjat alapít az újságírás társszakmaiban dolgozók – például tördelők, operatőrök, hangtechnikusok, korrektorok stb. – munkájának elismerésére.

Mielőtt a személyes gratulációkra és a kocsintásnyi jókívánságokra sor került volna, az esemény zárásaként a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének újonnan megválasztott elnöke, Szűcs László és a Székelyföldi Magyar Újságírók Egyesületének elnöke, **Bedő Zoltán** együttműködési szándéknyilatkozatot írt alá.

D. M. E.

Versennyel emlékeztek a karatemesterre

A nagyszalontai Shotokan Karate Sportklub égisze alatt idén immár tizennegyedik alkalommal rendezték meg, október végén, a Sándor Péter Nemzetközi Emlékversenyt az érdeemes karatemester tiszteletére.

A korábbi években nagy sikerrel megrendezett emlékversenyek után idén új formában jelentkezett a megmérettetés. Ez alkalommal nem egy egész napos, közel félszáz versenyzőt felvonultató versenyt hívtak életre a szervezők, hanem egy gála részesei lehettek az érdeklődők. Szlovákia, Ukrajna, Magyarország és Románia egy-egy meghívott férfi, illetve női bajnoka lépett tatamira, nemzetközileg elismert bírói gárda felügyeletével.

A nagyszalontai Shotokan Karate SK természetesen idén is azzal a nemes céllal rendezte meg az emlékversenyt, hogy méltó módon tisztelegjenek érdeemes mesterük, Sándor Péter emléke előtt, és hogy a hajdúvárosi sporteseményeket még magasabb szintre emeljék.

Nyitásként **Török László** polgármester, majd **Octavian Amzulescu** és **Cristian Bogza**, a Román Karateszövetség elnöke és alelnöke mondott köszöntőt. Ezután levetítettek egy videót, mellyel a szalontai karatésok felidéztek egykori edzőjük, a tragikus körül-

Czégé Patrik és Varga Bence, a nagyszalontai Shotokan Karate SK tehetséges sportolói

Fotók: Modi Szabolcs

Bede László és Mauro Rovelli látványos összcsepása

mények között elhunyt Sándor Péter életútját, munkásságát. Ezután kezdődtek az izgalmas küzdelmek.

Először **Bede László** és **Mauro Rovelli** látványos bemutatóját tekinthették meg az érdeklődők. Bede László többszörös országos és nemzetközi bajnok, a Shotokan Karate SK egykori sportolója, 4 danos mester, az 1996-os WKF világbajnokság, az 1998-as Hamburg Open, a 2004-es Latina Games I. helyezette, Európa-bajnok. Ellenfele, a 7 danos mester Mauro Rovelli szintén volt WKF-világbajnok 1997-ben, 1994-ben és 1996-ban II. helyezett, emellett nyolcszoros világbajnoki bronzérmes.

Bemutakoztak a Shotokan Karate SK válogatott sportolói is. Láthatta a közönség **Czégé Patrik** és **Varga Bence** bemutató mérkőzését, **Szilágyi Dávid**, **Tudor Andrei Pop** és **Spatz Gergő** csapat katáját, valamint **Kósa Tünde** és **Szűcs Dorottya** bemutató összcsepását.

Ezek után a részt vevő országok sportolói körmérkőzéses rendszerben küzdöttek meg. A kivilágított és színpadra emelt tatamin lezajlott, látványos és igen technikás mérkőzések nyomán a következő eredmények születtek:

A női kumite –61 kg-os kategóriában első **Zuzana Schwartzová** (Szlovákia), második

Váradí vízilabdázók a budapesti Eb-n

Egyik szemünk sír, a másik nevet. Lesz váradí résztvevője a jövő év elején Budapesten sorra kerülő vízilabda Európa-bajnokságnak, igaz, csak a férfiaknál, mert a női válogatott büntetőpárbajban maradt alul a pótselejtezőn.

A női válogatott keretben négy váradí gyökerű játékos, **Tóth Johanna**, **Xenia Bonca**, **Laboncz Nikolette** és **Oana Vidican** kapott helyet, jelenleg már mindegyikük fővárosi csapatot erősít. A pótselejtező első mérkőzését Foksányban játszották, s nem kis meglepetésre egygólos (14–13) román győzelemmel zárult a találkozó. Akkor Xenia Bonca (Bukaresti Steaua), Tóth Johanna és Laboncz Nikolette (mindketten Bukaresti Rapid) kapott játéklehetőséget, és Bonca két gólt szerzett, Tóth és Laboncz pedig egyet-egy.

A Duisburgban megrendezett visszavágón remekül kezdett Nenciu Bertini szövetségi

kapitány együttese: a nagyszünetig kétgólos előnyre tett szert (5–3), s még a záró negyed előtt is őrizte a fórt (7–5), ám a hajrában a németek fordítottak, s végül egygólos győzelmet értek el. A vendégek legjobbja a marosvásárhelyi származású Szeghalmi Krisztina volt 5 góllal, Briana Mihăila négyszer, Tóth Johanna és Claudia Pilica pedig egyszer-egyszer talált a hálóba. Mivel a vízilabdában nem számít az idegenben lőtt gólok száma, a továbbjutásról büntetődobások döntöttek, s ebben a németek bizonyultak jobbnak.

A férfiaknak sikerült

A román férfi válogatott Máltán játszott selejtező tornát, s az előzetes várakozásoknak megfelelően első helyen végzett, így kvalifikálta magát a kontinensviadalra, amelyen ott lesz a második helyezett máltai gárda is.

(folytatás a következő oldalon)

Bartha Nikola (Magyarország) lett, a harmadik helyen **Jakovenko Ilona** (Ukrajna) végzett, a kategória negyedik helyét pedig

Andreea Bogdan (Románia) érdemelte ki. A férfi kumite –75 kg-os kategóriában első helyen végzett **Szegedi Döme** (Magyarország), második **Ionuț Ipate** (Románia), harmadik **Oleksandr Karas** (Ukrajna), negyedik **Ján Fűrér** (Szlovákia) lett.

Pocsai István, a Shotokan Karate SK vezetőedzője, a gála főszerzője a következőképpen értékelte a 2019-es emlékversenyt: „A fő célunk minden alkalommal az, hogy európai szintű eseményt szervezzünk, mely méltó Sándor Péter néhai érdemes edző munkásságához és tanításához. Úgy érzem, hogy az idei gálával ez teljes mértékben teljesült, s a látványos és szórakoztató esemény révén sikerült a karatét közelebb hozni azokhoz az emberekhez is, akik nem ismerték eddig. Mindenképp szeretném megköszönni a szervezőtársaim alázatos és profi munkáját, igazán hálás és büszke vagyok!”

Balázs Anita

A nemzetközi gála férfi versenyzői

Váradi vízilabdázók a budapesti Eb-n

(folytatás az előző oldalról)

➤ A házigazdákat 13–7-re verte a román válogatott, amely a portugálok magabiztos legyőzésével (15–7) biztosította be továbbjutását. A keretben a Nagyváradi VSK három tagja, **Vlad Georgescu**, **Silvian Colodrovschi** és **Vlad Dragomirescu** is helyet kapott, de további három váradi származású játékos, **Marius Țic**, **Szabó István** (mindkettő Bukaresti Steaua), illetve **Șerban Abrudan** (Dinamo) is hozzájárult a sikerhez.

Csoportbeosztás

A 34. vízilabda Európa-bajnokság küzdelmeit 2020. január 12–16. között vívják majd a budapesti Duna Arénában. A tervek szerint egy időben 5-6 ezer ember szurkolhat majd a meccseken.

A **férfi** torna résztvevői, az **A csoportban**: Németország, Szlovákia, Horvátország, Montenegró; a **B csoportban**: ROMÁNIA, Szerbia, Hollandia, Oroszország; a **C csoportban**: Málta, Törökország, Spanyolország, MAGYARORSZÁG, a **D csoportban**: Franciaország, Olaszország, Grúzia, Görögország.

Olimpiai kvótája egyelőre Szerbiának, Olaszországnak és Spanyolorzágnak van, így az egyetlen, Budapesten megszerezhető részvételi jog akkor lehet majd a házigazdáké, ha a tornán csak ezek a csapatok előzik meg őket.

Négy váradi lány Eb-álma foszlott szerte a büntetőpárbaj végén

A **női** torna résztvevői, az **A csoportban**: Szlovákia, MAGYARORSZÁG, Görögország, Szerbia, Horvátország, Oroszország; a **B csoportban**: Németország, Hollandia, Franciaország, Spanyolország, Izrael, Olaszország.

A női torna első fázisa tehát két hatos csoportban zajlik, mindkettőből az első négy játszik majd tovább a magasabb helyezésekért. A tokiói olimpiára egy válogatott szerezhethet részvételi jogot. A mezőnyből egyelőre csak Spanyolország olimpiai résztvevő.

A torna első két napján, január 12-én, vasárnap és 13-án, hétfőn a nők játszanak, a férfiak 14-én, kedden kezdenek, s innentől fogva naponta felváltva lesznek a két szakág meccsei.

Hajdu Attila

Marius Țic kapus védései is kellettek a férfi válogatott sikeréhez

Halhatatlanná vált-e Sinka István? (3.)

(folytatás a 28. oldalról)

szetes, hogy e maradandó alkotás végleges elhelyezése nem egy kis csoport jelenlétében zajlott le. A mostantól Sinka István nevét viselő utca megtelt keviakkal és szalontaiakkal. Mindkét részről szónoklatok, szavalatok hangzottak el. A diákkórus népdalokkal oldotta föl a felnőttek figyelemösszpontosítását.

A kommunisták által hallgatásra ítélt író 1990-ben, 21 évvel halála után megkapta a Kossuth-díjat. 1997. július 4-én márványtáblát rögzítettek a gyulai Mogyoróssy könyvtár nyugati falára. A díszbeszédet a Kossuth-díjas Varga Domokos tartotta. 1997. szeptember 24-én ebben a városban, a temető főútja szélén díszes sírkövet állítottak Sinkáné Kiss Katalin emlékére. A felavatáson legkisebb fia, Zoltán, szavalatokkal búcsúzott.

Nagyszalontán a népművészetet kedvelő Kovács Katalin 1998-ban létrehozta a Sinkáról elnevezett kézműves kört. Az azóta is meglévő egyesület tevékenységéről rendszeresen olvashatnak a *Biharországban*.

Sinka István halálának ötvenedik évfordulójára készült tájékoztatóm befejezéséhez közeledve nem hallgathatom el a születése centenáriumán a bölcsőhelyen lezajlott ünnepség eseményeit. Ezzel mind vendégeink, mind a helybeliek bebizonyították: az egykori juhászbojtár írói és közéleti érdemeiről meg nem feledkeztek. 1997. szeptember 19–21. között, három napon át jó híre, népszerűsége a fellegekig hágott. A legszínvonalasabb ünnepség a városháza dísztermében négyórányi időt igényelt. A telt házas közönség egy gazdag életművet értékelő előadás-sorozatot hallgatott. A tudományos értekezések sorát legkedveltebb fia, a szavalóművésszé magasodott Sinka Zoltán kezdte, majd zárta édesapjának egy-egy örökbecsű költeményével. Az előadók sorában jeles vendégekkel találkoztunk, íme: Faragó József (Kolozsvár), Fábíán Imre (Nagyvárad), Heltainé Nagy Erzsébet és Medvigy Endre (Budapest) s nem végső soron helybeliekkel: Dánielisz Endre, Gábor Ferenc.

A főntebb jelzett rendezvény vasárnapján a templomozás után emlékezetes esemény köszöntött a kis parkot elfoglalókra. A járdán jövő-menők közelében fehér lepellel letakart szobor várta ünnepélyes leleplezését. A teljes csönd beálltakor dr. Szabó Zoltán túrkevei és

Tódor Albert nagyszalontai polgármester végezték el a Sinkát megörökítő alkotás avatásával reájuk váró feladatokat. Őszinte köszönettel fordultunk a vendég polgármesterhez, mert ennek az egyedi alkotásnak minden költségét magukra vállalták. A szobor mellett díszőrséget álló, a hajdúk egyenruhájába öltözött két legény a köpenye alól előkapott egy-egy tárogatót, és elfeledett katonanótákkal köszöntötte a megismételhetetlen eseményt. Őket Talamasz Lajos kevi szobrászművész beszámolója követte. Utána Sinka Zoltán szavalt és koszorúzott, ugyanígy tett az özvegy, Szin Magda. A tiszteletadást folytatónak igyekezniük kellett, mert a díszbéd előtt a költő szülőházát is fölkeresték. Itt Zoltán emlékbeszédét hallhatták, amit virágcsokrok és versek követtek.

Fél emberöltő telt el a főntebb ünnepség óta. A bölcsőhely mai népe jobban tiszteli Sinka István szalontaiságát, mint tették volt elődei. Aki a szólni készülő bronzmása előtt áll, azt tervezgeti, hogy beleolvasson egyik-másik verseskönyvébe, de még inkább az önéletrajzába. A kevésbé művelt máshonnan érkezők elcsodálkoznak: hát más költőt is adott a magyar népnek ez a kis város, mint Arany Jánost? Az irodalmi műveltséget szerzett irányítók az Arany-porta bejárása után még egy rövid, két-három perces sétára ösztönzik a turistákat, iskolásokat, nyugdíjascsoportokat, és már Sinka István szülőháza előtt találják magukat.

Dánielisz Endre

Beültettem kiskertemet

41. Császárkorona (*Fritillaria imperialis*)

A liliomfélék családjába tartozó évelő virág. Iránban és Nyugat-Himalájában őshonos, török közvetítéssel került Közép- és Nyugat-Európába.

Hagymája mérgező, virágja kellemetlen szagával vakondűző és egérriasztó, ezért a kolostorkertek kedvelt növénye lett. Egyenes szára akár 1,5 méter magasra is megnő, örvöket alkotnak rajta a halványzöld, lándzsás levelek. Tavasszal virágzik. A narancssárga vagy sárga, serleg alakú, lehajló virágjai 2-5-ös csoportokban a szár tetején nőnek, fölöttük kócos, levelek alkotta, zöld üstök található. Elvirágzás után a föld feletti részei elszáradnak.

Tápanyagban gazdag, jó vízáteresztő talajt igényel, a napos vagy félnáryékos helyet kedveli. Hagymáit októberben érdemes kiültetni, 20-25 cm mélyre, egymástól legalább 30 cm távolságra. Oldalt fektetve tegyük a földbe a hagymát, hogy a tetején levő mélyedésben ne gyűljön meg a víz, mert akkor elrothad. Télen nem szükséges felszedni, átvészeli a hideget, fagyot.

42. Csavart fűz (*Salix babylonica* var. *pekinensis* „Tortuosa”)

Mandzsu vagy spirálfűzként is ismert, előbbi a régebbi latin nevére (*S. matsudana*) utal. Északkelet-Kínából származó, 6-8 méter magasra megnövő, ovális koronájú, lombhullató fa. Magyar nevét a különleges, csavarodott ágairól kapta.

Hosszúkás, 5-10 cm hosszú és 1-2 cm széles, zöld, a fonákjukon világos színű levelei is csavarodottak, hullámosak, ősszel sárgásra színeződnek. Április-májusban hozza jelentéktelen, sárga színű barkavirágzatát. Díszfaként parkokban, kertekben igen jól mutat, és kérge az ókortól fájdalom- és lázcsillapító hatásáról ismert.

Bármilyen nedves talajban jól érzi magát, de a szárazságot is jól tűri, a napos, félnáryé-

Császárkorona

kos helyet kedveli. Gyorsan nő. Különösebb gondoskodást nem igényel, de a kártevőkre és betegségekre érzékeny. A fagy és a hó károsíthatja a gyenge ágait. Fás vagy félfás dugványait elültetve szaporíthatjuk.

Csavart fűz

Következő lapszámunkban a **csavart moggyorót** és a **cseppecskevirágot** mutatjuk be.

Melengető ínyencségek

Szőlős kacsacomb

Hozzávalók: 6 kacsacomb, 1 dl száraz fehérbor, 15 dkg fehér szőlő, 15 dkg piros szőlő, 4 gerezd fokhagyma, 1 szál rozmaring, só, őrölt bors.

Elkészítés: A kacsacombokat sózzuk, borsozzuk, bedörzsöljük a zúzott fokhagymával és az aprított rozmaringgal, majd forró serpenyőben, a bőrös felükkel kezdve, mindkét oldalukat pirosra sütjük. Ezután sütőedénybe tesszük, meglocsoljuk a sült zsiradékkal, aláöntjük a fehérbort és 1 dl vizet, aztán alufóliával lefedve 180 fokon kb. 1 óra alatt majdnem puhára pároljuk. Ekkor levesszük róla a fóliát, mellészórjuk a megmosott, leszemezett szőlőt, és kb. 20 perc alatt pirosra, ropogósra sütjük. Burgonyapürével köríthetjük.

Könnyű, puha túrógombóc

Hozzávalók: 8 dkg vaj, 1 egész tojás, 3 tojássárgája, 2 evőkanál porcukor, csipet só, késhegynyi sütőpor, 0,5 kg tehéntúró, 6 dkg zsemlemorzsa; további 5 dkg zsemlemorzsa, 2 evőkanál vaj.

Elkészítés: A habosra kavart vaját keverjük el a tojásokkal, az áttört túróval, a sütőporral, sózzuk, cukrozzuk. Több részletben adjuk hozzá a prézlit, egyenletesen keverjük el. Vizes kézzel gombócokat formázunk a masszából, és 20 percre betesszük a hűtőbe. Főzős vízben kifőzzük a gombócokat. Miután feljöttek a víz tetejére, 1-2 percig még főzzük őket. Közben a vajon megpirítjuk a maradék zsemlemorzst, ebbe szedjük ki szűrőkanállal a gombócokat, és rázogatva beleforgatjuk a morzsába.

Tejszínes, kávé sütemény

Hozzávalók: a tésztához: 25 dkg vaj, 25 dkg cukor, 30 dkg liszt, egy csipet só, 5 tojás, 1 csomag vaníliás cukor, 1 csomag sütőpor, 0,5 dl tej; az öntethez: 1,5 dl erős kávé, 10 dkg cukor, 1 evőkanál kakaó, 0,5 dl rum; a töltelékhez: 40 dkg tejszín, 1 csomag habfixáló; vaj a formához, kakaópor, fapálcika.

Elkészítés: A vaját krémesre keverjük a cukorral, hozzáadjuk a cukrot, a vaníliás cukrot, a tojásokat, a sütőporral elkevert lisztet meg a tejet. Kivajazott kapcsos tortaformába öntjük a tésztát, és előmelegített sütőben, mérsékelt lángon kb. 50 percig sütjük. Hagyjuk kihűlni a formában. Az öntethez keverjük össze a hozzávalókat. A formából kivett tortát szurkáljuk össze a fapálcikával, és locsoljuk meg az öntettel. A tejszínből a fixálóval verjünk kemény habot, és kenjük a tortára. Díszítésként hintsük meg kakaóporral.

Fejedelmi gondolat

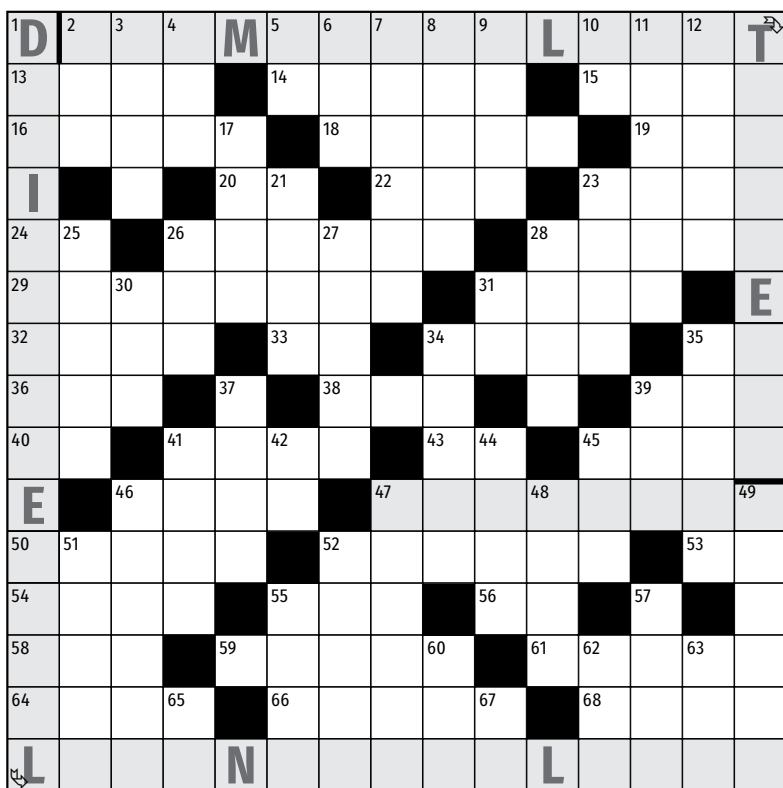
Bethlen Gábor (1580–1629) erdélyi fejedelem gondolatát idézzük a rejtvényben a **vízszintes 2.** és **47.**, valamint a **függőleges 1.** alatt.

VÍZSZINTES: **13.** Tehát – latinul. **14.** A vadállatok és az erdők istennője a rómaiaknál. **15.** Nobel-díjas orosz fizikus (Igor, 1895–1971). **16.** A Szudétákban eredő, a Dunába ömlő folyó. **18.** Piactér az antik görög városokban. **19.** Nobel-díjas (1996) amerikai fizikus. **20.** A felszínére. **22.** Alma ... – Almati korábbi neve. **23.** Volga-szakasz! **24.** Norvégia és Franciaország autójele. **26.** Olasz származású francia énekesnő (1935–1987). **28.** Jókedvre derít. **29.** Gyalogos katona. **31.** Torriani ... – svájci énekes személyneve. **32.** Lendület. **33.** 1500 a régi Rómában. **34.** Nagyvárad egyik folyóvize. **35.** Marathón ha-

tárai! **36.** A gallium és a bór vegyjele. **38.** Fél-ton védé. **39.** ... Club – nemzetközi írói egyesület. **40.** Milligramm. **41.** Európai nép. **43.** Recept – röv. **45.** Csend jelzője (is lehet). **46.** Vegyjele: C. **50.** Kossuth-díjas színész (Gyula, 1885–1972). **52.** Az osztjások saját neve (régiesen). **53.** Azonos magánhangzók. **54.** A Fekete-tengerbe nyúló félsziget. **55.** Végtelenül iszik! **56.** Személyed. **58.** Középen fedné! **59.** Pálinkafőzés céljára erjesztett gyümölcs. **61.** Nagyközség Dorog térségében. **64.** Előtag, kővel való kapcsolatra utal. **66.** Adu. **68.** ... me tangere! – Ne illess engem! (lat.).

FÜGGŐLEGES: **2.** Sorszám (röv.). **3.** Kossuth-díjas festő (József, 1883–1951). **4.** Mályvaszín – románul. **5.** Korra utaló rövidítés. **6.** Dánia része! **7.** Tértfogatában növekedett. **8.** Várpalota része. **9.** Nádor a Hunyadi László c. operában. **10.** Spielberg úrmanója. **11.** Pusztulófélben levő. **12.** Magasra tartja. **17.** Észak-afrikai nép. **21.** Alvás közben látjuk. **23.** Segéd-házfelügyelő (rég.). **25.** Fát megmunkál. **26.** Nobel-díjas dán biokémikus, a K-vitamin felfedezője. **27.** Megokolás. **28.** Nevettető történet. **30.** ... ember fiai – Móra Ferenc ifjúsági regénye. **31.** Velence határai! **34.** Város és folyó Észak-Olaszországban. **35.** Francia író (Robert, 1908–2004). **37.** Psota művészno személyneve. **39.** Levarrt hajtás a ruhán. **41.** Erő van benne. **42.** Rag: -on, ..., -ön. **44.** Régi úrmérték (kb. 1,5 liter). **45.** Sík betűi. **46.** Majdnem. **47.** ... testőr – Id. A. Dumas regénye. **48.** Vissza: cselekedet. **49.** ... rajta – előmozdítja a sikerét. **51.** Erős hangot ad. **52.** Gazdagon díszített. **55.** Becézett Péter. **57.** Vissza: jégkorong. **60.** Emilyen rész! **62.** ... step – a foxtrott őse. **63.** Északi férfinév. **65.** Puha fém. **67.** Folt szélei!

Barabás Zsuzsa

Októberi rejtvényünk (*Casanova mondotta*) helyes megfejtése: „A számalmat ajándékba kapjuk, az irigységért meg kell dolgozni.” Könyvjutalmat nyert: **Menyhárt György** (Berettyószéplak), **Pop Vasile Andrei** (Szatmárnémeti) és **Kósa Jolán** (Nagyszalonta).

A helyes megfejtést szerkesztőségünkbe eljuttatók között könyvjutalmat sorsolunk ki. Beküldési határidő: **november 29.**
 Postacím: Biharország, 410068 – Oradea,
 Piața 1 Decembrie nr. 12.;
 e-mail: biharmegye@gmail.com.

Őszi-téli vitaminpótlás

Sokkal kevesebb friss, lédús gyümölcs és zöldség kerül az asztalra ősszel és télen, ezért fokozottan oda kell figyelni a tápanyagbevitel során arra, hogy megfelelő mennyiségű vitamint és ásványi anyagot juttassunk a szervezetünkbe. **Liviu Cremene** orvosi asszisztenst kérdeztük erről.

A hideg időszakban különösen fontos a betegségek megelőzése érdekében a vitaminpótlás. Tudnunk kell, hogy más-más vitamin-szükségletük lehet a nőknek és a férfiaknak, a fiataloknak és az időseknek, a felnőtteknek és a gyerekeknek. A témáról Liviu Cremene orvosi asszisztenstől érdeklődtünk. Ő 1978-ban végzett a marosvásárhelyi egészségügyi technikumban, 1982-től dolgozik a szalontai kórházban, közel 30 éve a sürgősségi osztályon, és 2004 óta egy gyógynövényboltot is vezet.

– *Miért döntött úgy, hogy az assziszteni munkája mellett gyógynövényekkel is foglalkozik?*

– Hiszem, hogy a gyógynövények fontosak az életünkben, főleg, ha megelőzésről van szó, mivel könnyebb a bajt megelőzni, mint orvosolni, gyógyítani, ebben pedig kiemelten nagy segítségünkre lehetnek a gyógynövények.

– *Milyen vitaminokra van szükségünk elsősorban ősszel és télen?*

– Az őszi és téli átmenet kihívásainak sikeres kezeléséhez, a test immunitásának erősítéséhez elsősorban az A-, B-, C-, D-, E-vitaminok szükségesek. Ebben az időszakban az anyagcsere intenzívebb, a szervezet több vitamint és ásványi anyagot használ fel, éppen az alacsony hőmérsékletre való alkalmazkodás érdekében. Mivel a napi étrendünk általában nem elegendő a vitaminok és ásványi anyagok pótlására, szükséges az étrend-kiegészítők használata a légzőszervi megbetegedések, az influenza, a vitaminhiány vagy a depresszió megelőzésére. A vitaminok olyan szerves vegyületek, amelyek elsősorban katalizátorként szolgálnak a test bizonyos reakcióihoz. Ha ezek nincsenek, vitaminhiány léphet fel, ami növeli a betegségekre való hajlamot.

– *Hogyan kell helyesen szedni a vitaminokat?*

Liviu Cremene maga is forgalmaz gyógynövény-készítményeket

– A vitaminok két nagy kategóriáját ismerjük: a zsírban és a vízben oldódókat. A zsírban oldódók, mint az A-, D-, E-, K-vitamin, a zsírszövetekben és a májban tárolódnak, felszívódásuk zsíros közegben optimális, például reggel, reggelizés közben, az orvos vagy szakember által előírt dózisban. Vízben oldódnak a B-k és a C-vitamin. A szervezet azonnal felhasználja őket, amint a bélben felszívódnak, a felesleg pedig eltávozik a vizelettel anélkül, hogy felhalmozódna. Ősszel a test felkészül a téli hónapokra, és tárolja az alapvető tápanyagokat, vitaminokat és ásványi sókat.

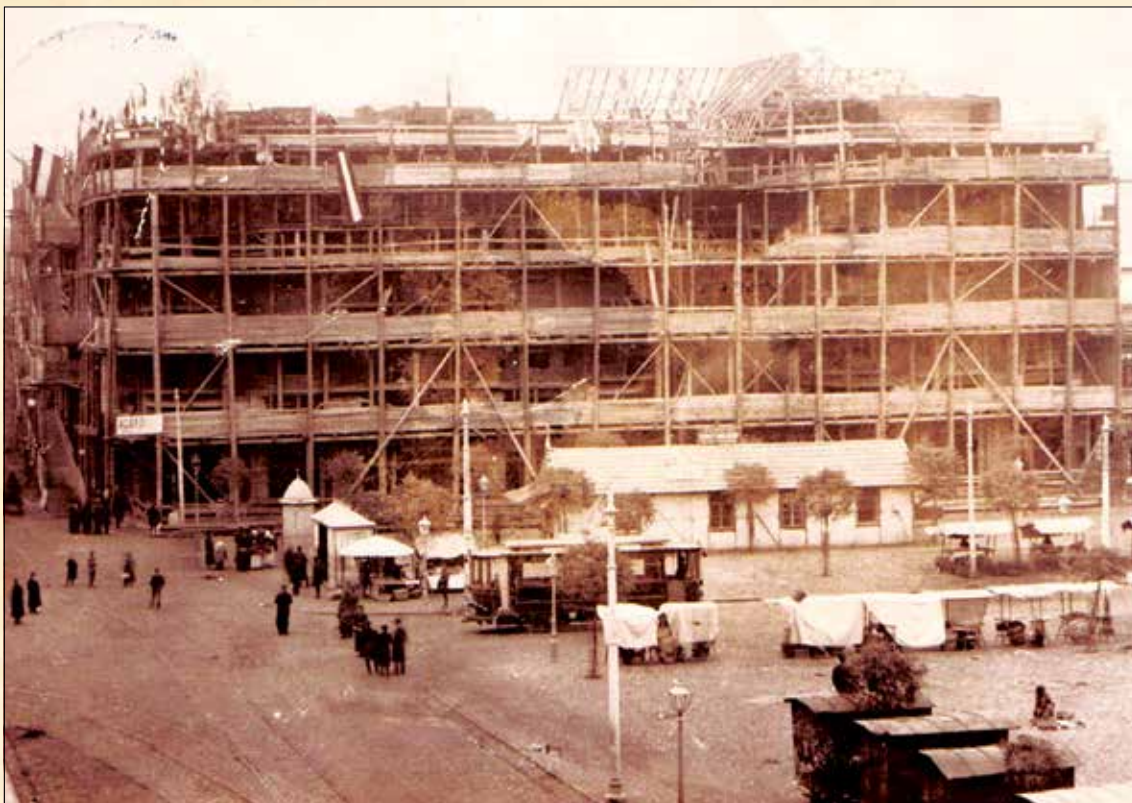
– *Hogyan alkalmazzuk a multivitaminokat?*

– A vitaminok iránti igény eltérő, ez függ az életkortól, testi és mentális túlerheltségtől, a különböző élethelyzetektől, mint terhesség, lábadozás, műtét, dohányzás, mérgező környezet, valamint a krónikus állapotoktól, mint amilyen a cukorbetegség, májelégtelenség stb. Fontos tudni azt is, hogy az öregedéssel és a kiegyensúlyozatlan étrenddel csökken a vitaminok felszívódásának képessége.

– *Mit mivel érdemes szedni, és mit ne szedjünk semmiképp egyidejűleg?*

– Általában evés közben vagy utána kell bevinnünk a vitaminokat, de van néhány kivétel, például a vasat evés előtt szokták javasolni, együtt a C-vitaminnal, a jó felszívódás érdekében. Bizonyos vitaminok és ásványi anyagok befolyásolhatják a gyógynövények hatását, fokozhatják vagy csökkenthetik azt, éppen ezért fontos, hogy betartsuk az orvos vagy szakember által előírt dózist.

Balázs Anita

Mai lapszámunkban Jakob Dezsőre emlékeztünk születésének 155. évfordulója alkalmából. A szecessziós építészet jeles alakja volt, Komor Marcell-lel közösen e stílus Lechner Ödönhöz köthető irányzatát követte. Nagyváradon is számos épületet tervezett, közülük a legjelentősebb az 1908 végére elkészült Fekete Sas palota. Az épület érdekessége a Váradon újdonságnak számító passzázs volt. Fenti képeslapunk valamikor 1907-ben készülhetett, mivel ekkor még állványerdő borította a félig elkészült épületkomplexum Szent László tere néző főhomlokzatát

Alul látható képeslapunk Bihardiószeg néhány jellegzetes épületét ábrázolja, és a felirata szerint helyben is készült Deutsch József kiadásában. A feladó, bizonyos Irma pedig Nyüvedről küldte 116 esztendővel ezelőtt. Tanulságos népi bölcsességgel emlékezteti a címzettet az emberi kapcsolatok mulandóságára – néhány elnézhető helyesírási hibát ejtve. A mindennapi életből vett hasonlata szerint „...az emlékezet kapocs, mely a múltat a jövővel köti össze. Csakhogy ez a kapocs, rosszul lévén felvarrva, gyakran enged.”

